

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Anna Eisová

**Povolování hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým
způsobem**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Povolování hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Trutnově dne 24. 3. 2018

.....

Poděkování

Mé poděkování patří JUDr. Ondřeji Víchovi, Ph.D. za cenné připomínky a rady při psaní diplomové práce. Dále děkuji rodině a přátelům za podporu, kterou mi po celou dobu studia poskytovali.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Horní právo	9
2.1 Právní úprava	9
2.2 Základní pojmy	10
2.2.1 Nerost, ložisko nerostů, nerostné bohatství	10
2.2.2 Organizace	11
2.2.3 Osvědčení o výhradním ložisku, chráněné ložiskové území a dobývací prostor	12
2.2.4 Hornická činnost	13
2.2.5 Činnost prováděná hornickým způsobem	13
2.2.6 Střety zájmů	13
2.2.7 Geologické práce	14
3 Organizace a úloha veřejné správy v horním právu	15
3.1 Ministerstvo průmyslu a obchodu	15
3.2 Ministerstvo životního prostředí	15
3.3 Státní báňská správa	16
4 Proces povolování	17
4.1 Stanovení průzkumného území	17
4.2 Stanovení chráněného ložiskového území	19
4.3 Stanovení dobývacího prostoru	20
4.4 Dobývání výhradních ložisek nerostů	21
4.4.1 Schválení plánu otvírky, přípravy a dobývání	21
4.4.2 Dobývání výhradního ložiska	22
4.5 Zahlazování následků těžby výhradního ložiska	22
4.6 Dobývání ložisek nevyhrazených nerostů	23
4.6.1 Územní řízení	24
4.6.2 Řízení o povolení činnosti prováděné hornickým způsobem	24
4.6.3 Dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu	25
4.6.4 Zahlazení následků těžební činnosti	25
5 Ochrana životního prostředí v horním právu	27
5.1 Právní úprava	27
5.1.1 Ústavní zakotvení	27

5.1.2	Právo na přístup k informacím o životním prostředí	28
5.1.3	Posuzování vlivů na životní prostředí.....	28
5.1.4	Účast veřejnosti podle § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny.....	31
5.2	Ochrana životního prostředí při procesu povolování	32
5.2.1	Ochrana při vyhledávání a průzkumu ložiska	32
5.2.2	Ochrana při stanovení chráněného ložiskového území	36
5.2.3	Ochrana při stanovení dobývacího prostoru	36
5.2.4	Ochrana při povolování hornické činnosti.....	37
5.2.5	Ochrana při dobývání výhradního ložiska	38
5.2.6	Ochrana při zahlazení následků těžby výhradního ložiska	39
5.3	Ochrana životního prostředí při dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu	40
5.4	Řešení střetu zájmů	42
6	Srovnání s polskou právní úpravou.....	44
7	Závěr.....	49
	Seznam použitých zdrojů.....	53
	Monografie a sborníky	53
	Odborné články.....	54
	Právní předpisy	56
	Judikatura	57
	Ostatní zdroje	58
	Shrnutí.....	59
	Summary	59
	Klíčová slova	60
	Key words.....	60

Seznam použitých zkratk

ČBÚ – Český báňský úřad

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

CHLÚ – chráněné ložiskové území

OBÚ – obvodní báňský úřad

POPD – Plán otvírky, přípravy a dobývání

1 Úvod

Hornictví je důležitou součástí historie českého národa. Na území Čech můžeme nalézt počátky hornictví již v období středověku. V dnešní době se těžba nerostů na českém území spíše omezuje, ale i přesto je právní úprava tohoto odvětví důležitou součástí našeho právního řádu, kterou je potřeba zkoumat a neustále rozvíjet.

Cílem mé diplomové práce na téma Povolování hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem je rozebrat jakým způsobem jsou upraveny povolovací procesy těchto činností, jaký je mezi nimi rozdíl, a popřípadě zda jsou tyto rozdíly odůvodnitelné či nikoli. Dále se budu zabývat, jak je v průběhu povolování a následné realizace povolení zajištěna ochrana životního prostředí, zda je tato ochrana zajištěna dostatečně a jak je účinná. V rámci rozboru procesu povolování se zaměřím na činnosti týkající se dobývání ložisek nerostů a to jak ložisek výhradních, tak i ložisek nevyhrazených nerostů. V textu práce vymezím základní rozdíly mezi nimi, následně danou úpravu zhodnotím a nabídnu pohled *de lege ferenda*.

Výzkumnou metodou je v úvodních kapitolách zejména metoda popisná, dále pak analýza právní úpravy a její vyhodnocení a následně také komparace právní úpravy činností.

České horní právo, jeho instituty a specifika jsou zpracovány velkým množstvím odborných publikací. Hlavní prameny mé diplomové práce pak byly zejména monografie, příspěvky ve sbornících, odborné články a komentáře. V této souvislosti musím zmínit publikaci Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář od Ondřeje Víchy, který pro mne byl velkým zdrojem poznatků. Nejvýznamnějšími autory, kteří se horním právem a ochranou životního prostředí v horním právu zabývají a z jejichž odborných publikací jsem při zpracování tématu vycházela, jsou Doc. JUDr. Ing. Roman Makarius, CSc., JUDr. Michal Bernard, Ph.D. a již zmíněný JUDr. Ondřej Vícha, Ph.D.

Samotná práce je členěná do kapitol a podkapitol, přičemž se snažím postupovat od obecného vymezení ke konkrétnímu. V první části své práce se zabývám právní úpravou vzhledem k povolovacím procesům. Ve 2. kapitole se věnuji právní úpravě horního práva a vymezuji v ní základní pojmy důležité pro pochopení problematiky. Ve 3. kapitole se zabývám organizací veřejné správy na úseku hornictví. Ve 4. kapitole se zaměřuji na proces povolování. Zde definuji jednotlivé procesy, směřující k povolování hornické činnosti a následně i specifika a rozdíly povolování činnosti prováděné hornickým způsobem. V druhé části diplomové práce se pak zabývám ochranou životního prostředí v rámci těchto procesů. V 5. kapitole se věnuji právní úpravě ochrany životního prostředí vzhledem k hornímu právu

a následně se zaměřuji na ochranu v rámci jednotlivých řízení a řešení střetu zájmů.
V předposlední kapitole se pak zabývám polskou právní úpravou a jejím srovnáním s naší.

2 Horní právo

2.1 Právní úprava

Horní právo je širokým právním odvětvím, které je součástí správního práva a spadá do práva veřejného. Horní právo slouží k ochraně nerostného bohatství a k zajištění využívání nerostů. Mimo to zahrnuje také oblasti týkající se provozování hornických činností nebo činností prováděných hornickým způsobem, nakládání s těžebními odpady či výbušninami nebo problematikou podzemních objektů. Horní právo se prolíná také s právem geologickým, které stanovuje podmínky pro vyhledávání a průzkum ložisek nerostů.¹

Horní právo je upraveno rozličným množstvím právních předpisů, jeho úpravu můžeme nalézt už na ústavní úrovni, a to v Ústavě a Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Východiskem je, že podle čl. 7 Ústavy „*stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.*“ Z toho vyplývá zájem státu na dobývání ložisek nerostů a zároveň zájem na ochraně těchto ložisek. Základem pro ochranu životního prostředí, zahrnující i nerosty, je čl. 35 Listiny, podle kterého má „*každý právo na příznivé životní prostředí*“ a na „*včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.*“

Základní právní předpisy tvořící horní právo v ČR jsou zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „horní zákon“), zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o hornické činnosti“) a zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů. Mimo to je horní právo tvořeno také velkým množstvím prováděcích právních předpisů, zejména vyhlášek ČBÚ, MPO a MŽP.

Domnívám se, že právní úprava horního práva je opravdu značně roztržštěná a nepřehledná. „*Horním předpisům chybí náležitá provázanost s předpisy na ochranu zdraví a majetku dotčených osob a jejich životního prostředí. Obecně horní předpisy neposkytují dostatečnou ochranu těchto zájmů a omezují se na zajištění efektivního vydobytí ložiska a bezpečnosti práce při dobývání. Jednotlivá ustanovení a definice působí často značné interpretační a aplikační potíže. Naprosto nesystémový je vztah horního zákona a zákona o hornické činnosti, který byl způsoben historií vzniku těchto norem.*“² Podle mého názoru by měl zákonodárce sjednotit právní úpravu a vytvořit jeden horní zákon, kde by tyto nedostatky redukoval, a který by zahrnoval všechny fáze využívání nerostných surovin.

¹ VÍCHA, Ondřej. *Základy horního a energetického práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 41-42

² BERNARD, Josef. *Právní ochrana životního prostředí v hornictví. České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 23-24.

Horní právo je upraveno též mezinárodním a unijním právem. Spíše se ovšem jedná o výjimky a to s ohledem nad svrchovaností jednotlivých států nad nerostnými zdroji. I přesto je ČR smluvní stranou velkého množství mezinárodních mnohostranných a bilaterálních smluv. Zejména se jedná o úmluvy z oblasti bezpečnosti práce,³ ochrany životního prostředí⁴ a využívání nerostných zdrojů v mezinárodních prostorech.⁵ Dále pak existuje celá řada bilaterálních smluv týkajících se např. těžby v oblasti státních hranic⁶ a spolupráce báňské záchranné služby.⁷ Na unijní úrovni je horní právo upraveno zejména v oblasti bezpečnosti práce, ochrany životního prostředí a zabezpečení dodávek kritických surovin.^{8,9}

2.2 Základní pojmy

2.2.1 Nerost, ložisko nerostů, nerostné bohatství

Nerost je základním pojmem horního práva, který je vymezen v § 2 odst. 1 horního zákona, kdy za nerost se považují „*tuhé, kapalné a plynné části zemské kůry*.“ V § 2 odst. 2 je pak uvedeno, co horní zákon za nerost nepovažuje.

Nerosty jsou v horním zákoně členěny na vyhrazené a nevyhrazené. Taxativní výčet vyhrazených nerostů je uveden v § 3 odst. 1. Všechny ostatní nerosty jsou nevyhrazené.¹⁰ Takovéto vymezení vyhrazených nerostů není dostatečné a vytváří nejistotu. Taxativní výčet obsahuje mnoho neurčitých pojmů, jako jsou například „*blokově dobytelný a lešitelný*“, „*vhodný k chemicko–technologickému zpracování nebo zpracování tavením*“ a „*technicky využitelný*“. Makarius ve své knize píše, že: „*Praxe prokázala, že technické a technologické podmínky u některých skupin nerostů jsou natolik právně neurčité, že vyvolávají pochybnost, případně i spekulace o zadělení těchto nerostů mezi nerosty vyhrazené, popřípadě*

³Např.: Úmluva č. 123 o minimálním věku pro práci pod zemí v dolech (č. 507/1990 Sb. m. s.); Úmluva č. 176 týkající se bezpečnosti zdraví při práci v dolech (č. 111/2001 Sb. m. s.)

⁴ Např.: Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (č. 124/2004 Sb. m. s.); Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států (č. 91/2001 Sb. m. s.)

⁵ Např.: Úmluva o mořském právu (č.240/1996 Sb. m. s.), Smlouva o zásadách činnosti států při výzkumu a využívání kosmického prostoru, včetně Měsíce a jiných nebeských těles (č. 40/1968 Sb.)

⁶ Např.: Dohoda o spolupráci při dobývání ložisek černého uhlí v oblasti společných československo-polských státních hranic (č. 16/1986 Sb.)

⁷Např.: Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou PLR o vzájemné spolupráci na úseku báňské záchranné služby (č. 158/1960 Sb.)

⁸Např.: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES ze dne 30. května 1994 o podmínkách udělování a využívání povolení k vyhledávání, průzkumu a dobývání uhlovodíků; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES ze dne 21. dubna 2004 o odpovědnosti za životní prostředí s ohledem na prevenci a nápravu škod na životním prostředí

⁹ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. XLII-LI (Úvod)

¹⁰ § 3 odst. 2 horního zákona

nevyhrazené.“¹¹ V případě těchto pochybností by k objasnění mělo napomoci rozhodování v pochybnostech podle § 3 odst. 3. Jedná se o správní řízení, ve kterém konečným rozhodnutím MPO v dohodě s MŽP rozhodne, o jaký nerost se jedná. Dohodou se v tomto případě myslí závazné stanovisko podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.¹² Dělení na nerosty vyhrazené a nevyhrazené je důležité pro určení vlastnictví ložiska nerostů. Proto se domnívám, že by bylo na místě stávající úpravu zpřesnit, odstranit neurčité pojmy a tím předejít nejistotě, která může nastat.

Dalším základním pojmem je ložisko nerostů. Horní zákon v § 4 řadí pod pojem ložiska nerostů i tzv. ložiska umělá, tedy taková, která vznikla hornickou činností a obsahují nerosty (základka v hlubinném dole, opuštěný odval, výsypka nebo odkaliště).¹³ S přihlédnutím k vývoji technologií k získávání nerostů by tak mohla být tato ložiska v budoucnu dále využita, přestože v současnosti to není možné. Dále pak ložiska nerostů dělíme na ložiska vyhrazených nerostů a ložiska nevyhrazených nerostů. Tzv. výhradní ložisko, kam spadají ložiska vyhrazených nerostů a nevyhrazených nerostů, o kterých bylo podle dřívější právní úpravy rozhodnuto, že jsou vhodná pro potřeby a rozvoj národního hospodářství,¹⁴ pak tvoří nerostné bohatství České republiky,¹⁵ které je ve vlastnictví České republiky.¹⁶ Zbývající ložiska nevyhrazených nerostů jsou součástí pozemku a jejich vlastníkem je vlastník pozemku.¹⁷ Takováto rozdělení ložisek mohou přinést určité problémy, protože nevyhrazené nerosty mohou v některých případech být spadat pod výhradní ložiska a zároveň i pod ložiska nevyhrazených nerostů. Jedná se ovšem pouze o formální rozdíl, pro který není opodstatnění.¹⁸

2.2.2 Organizace

Legální definice pojmu organizace je uvedena v § 5a horního zákona, jedná se o „*právnícké a fyzické osoby, které v rámci podnikatelské činnosti při splnění podmínek stanovených právními předpisy vykonávají vyhledávání, průzkum nebo dobývání výhradních*

¹¹ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I.* 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 27

¹² Blíže: EISOVÁ, Anna. Právní povaha rozhodování v pochybnostech podle horního zákona. *Acta iuridica olomucensia* .2017, roč. 12, č. 2, s. 246-254

¹³ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I.* 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 30

¹⁴ K tomu blíže rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 1.3.2005, čj. M/10024705, SRK/99/R-1700/05

¹⁵ VÍCHA, Ondřej. *Základy horního a energetického práva.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 56

¹⁶ § 5 odst. 2 horního zákona; k tomu blíže také čl. 11 odst. 2 Listiny: „*Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právníckých osob.*“

¹⁷ § 7 horního zákona

¹⁸ VÍCHA, Ondřej. Ložiska nevyhrazených nerostů jako součást pozemku – vybrané otázky. In *Sborník z konference Dny práva – 2012 – Days of Law, 6. ročník mezinárodní konference.* Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 15. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/pozemek/VichaOndrej.pdf>

ložisek nebo jinou hornickou činností.“ Další definici pojmu organizace můžeme také nalézt v § 3a zákona o hornické činnosti. Hornická činnost a činnost prováděná hornickým způsobem organizací není živností podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.¹⁹ Aby mohla organizace tuto činnost vykonávat, musí jí být orgánem státní báňské správy vydáno oprávnění podle § 5 odst. 2 zákona o hornické činnosti a k provádění takovéto činnosti potřebuje povolení podle horního zákona či zvláštního předpisu nebo na základě ohlášení.²⁰ Pouze takováto organizace má právo vykonávat hornickou činnost a odpovídá za splnění všech zákonných povinností související s realizací hornické činnosti, resp. činnosti prováděné hornickým způsobem.²¹

2.2.3 Osvědčení o výhradním ložisku, chráněné ložiskové území a dobývací prostor

Osvědčení o výhradním ložisku vydá MŽP, pokud se jedná o prostor, kde proběhly geologické práce s cílem vyhledání a průzkumu výhradního ložiska. Přičemž se zjistilo, že se zde nachází *„vyhrazený nerost v množství a jakosti, které umožňují důvodně očekávat jeho nahromadění.“*²²

Ochrana výhradního ložiska proti znemožnění nebo ztížení jeho dobývání se zajišťuje stanovením CHLÚ.²³ O stanovení CHLÚ pak pojednává kapitola 4.2. Nejedná se pouze o ochranu samotného území výhradního ložiska, ale také i takové okolní území, kde se mohou projevit vlivy dobývání. V CHLÚ je sice omezena výstavba nehornických objektů a zařízení, ale nejedná se o absolutní omezení. V každém jednotlivém případě se musí posuzovat, jaký vliv by mohla mít stavba na využití nerostného bohatství.²⁴

Dobývací prostor je základní předpoklad pro hornickou činnost, který *„představuje geometricky přesně vymezený prostor, ve kterém je hornická organizace, po splnění dalších zákonem stanovených povinností, oprávněna dobývat výhradní ložisko.“*²⁵ Může být stanoven na takovém území, o kterém bylo vydáno osvědčení o výhradním ložisku a nachází se na CHLÚ.

¹⁹ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I.* 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 64

²⁰ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 28 (§5a horního zákona)

²¹ MAKARIUS, Roman. Právo a odpovědnost těžebních organizací ve vztahu k organizacím, které vykonávají činnost pro ně dodavatelským způsobem. *Uhlí – Rudy – Geologický průzkum*, 2001, roč. 8, č. 12, s. 396

²² § 6 odst. 1 horního zákona

²³ § 16 odst. 1 horního zákona

²⁴ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I.* 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 57 - 63

²⁵ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I.* 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 39

2.2.4 Hornická činnost

Hornickou činností se rozumí „vyhledávání a průzkum ložisek vyhrazených nerostů, otvírka, příprava a dobývání výhradních ložisek, zřizování, zajišťování a likvidace důlních děl a lomů, úprava a zušlechťování nerostů prováděné v souvislosti s jejich dobýváním, zřizování a provozování odvalů, výsypek a odkališť při těchto činnostech, zvláštní zásahy do zemské kůry, zajišťování a likvidace starých důlních děl, báňská záchranná služba, důlně měřická činnost.“²⁶ Jedná se o postupy, směřující k využívání výhradních ložisek a které mohou být vykonávány pouze organizací oprávněnou orgánem státní báňské správy.²⁷

2.2.5 Činnost prováděná hornickým způsobem

Činností prováděnou hornickým způsobem se podle § 3 zákona o hornické činnosti rozumí „dobývání ložisek nevyhrazených nerostů, včetně úpravy a zušlechťování nerostů prováděných v souvislosti s jejich dobýváním, a vyhledávání a průzkum ložisek nevyhrazených nerostů prováděné k tomu účelu, těžba písků v korytech vodních toků a štěrkopísků plovoucími stroji, včetně úpravy a zušlechťování těchto surovin prováděných v souvislosti s jejich těžbou,“ a další činnosti, uvedené v daném ustanovení.

2.2.6 Střety zájmů

Řešení střetu zájmů je obecně upraveno v § 33 horního zákona. Jedná se o „konflikt nebo rozpor mezi zájmem na plánované těžbě a hospodárném vydobytí výhradního ložiska na jedné straně a zájmem na ochraně objektů a dalších zákonem chráněných zájmů ohrožených využitím výhradního ložiska na straně druhé.“²⁸ Může se jednat o střet veřejného zájmu na vydobytí ložiska se zájmy jak veřejnými (zájmy uplatňované při výkonu státní správy, zejména na ochraně přírody nebo na jiném funkčním využití území nebo zájmy obcí), tak zájmy soukromými (v první řadě ty, které vyplývají z vlastnictví nebo z práv obdobných).²⁹

Organizace je povinna střety zájmů řešit, přičemž „vyřešení střetu zájmů se netýká jen pozemků a nemovitostí, na kterých bude hornická činnost prováděna, ale i těch, které mohou být touto činností ohroženy nebo dotčeny. Vyřešení střetu zájmů má totiž za cíl odstranění

²⁶ § 2 zákona o hornické činnosti

²⁷ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 479-480 (§2 zákona o hornické činnosti)

²⁸ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 294 (§33 horního zákona)

²⁹ STAŠA, Josef. *Hornictví a střety ve sféře veřejného zájmu. Uhlí – Rudy – Geologický průzkum*, 2000, roč. 7, č. 2, s. 4

právních překážek výkonu hornické činnosti tak, aby mohla být z hlediska právních vztahů prováděna bezrozporově. ³⁰

2.2.7 Geologické práce

Pojem geologické práce je vymezen v § 2 zákona o geologických pracích. Mimo jiné se jedná i o vyhledávání a průzkum ložisek nerostů, ověřování jejich zásob a zpracovávání geologických podkladů pro jejich využívání a ochranu. Geologické práce se člení na geologický výzkum a geologický průzkum. *„Geologické práce jsou určeny objektem prací, kterým je zemská kůra nebo Země jako celek, pochody, kterými Země byla a je formována, a procesy v ní probíhající na straně jedné a cílem prací uvedeným v zákoně č. 62/1988 Sb. na straně druhé. Vedle obecného zkoumání, dokumentování a hodnocení geologické stavby území v rámci geologického výzkumu je geologický průzkum zaměřen účelově na ložiska nerostů, zdroje podzemních vod, geologické podklady pro projektování a provádění staveb, ukládání odpadů do zemské kůry, zjišťování geofaktorů životního prostředí a zjišťování a odstraňování antropogenního znečištění horninového prostředí.* ³¹

³⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 7 A 133/2002

³¹ VÍCHA, Ondřej. Ochrana životního prostředí při provádění geologických prací. *České právo životního prostředí*, 2005, roč. 5, č. 15, s. 92

3 Organizace a úloha veřejné správy v horním právu

Na úseku geologie a hornictví vykonávají svoji působnost MŽP, MPO, orgány státní báňské správy a v přenesené působnosti i krajské úřady, které jsou činné zejména v otázkách vlastnických práv dotčených vlastníků nemovitostí.³² Na správě hornictví se podílejí i další odvětví veřejné správy, jako jsou například správa životního prostředí, správa územního plánování a stavebního řádu, správa zdravotnictví aj.

3.1 Ministerstvo průmyslu a obchodu

Určité pravomoci jsou zákonem svěřeny do působnosti MPO. Například rozhodování podle § 3 odst. 3 horního zákona, § 33 odst. 3 horního zákona, § 314c horního zákona. Činnost MPO se týká zejména surovinové a energetické politiky státu.³³ Oblast surovinové politiky spočívá v koncepční a koordinační činnosti státu. Touto aktivitou stát usměrňuje využívání surovinových zdrojů a hospodaření s nimi.³⁴ Dále je MPO pověřeno výkonem tzv. koordinační a informační funkce vůči ČBÚ.³⁵

3.2 Ministerstvo životního prostředí

Dle § 19 odst. 2 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kompetenční zákon“) je MŽP ústředním správním úřadem pro výkon státní geologické služby, pro ochranu horninového prostředí, včetně ochrany nerostných zdrojů a podzemních vod, pro geologické práce a pro ekologický dohled nad těžbou, pro odpadové hospodářství a pro posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují státní hranice.

Působnost v horním právu je MŽP stanovena v horním zákoně. Příkladně vydává osvědčení o výhradním ložisku,³⁶ rozhoduje o stanovení CHLÚ³⁷ či o udělení předchozího souhlasu ke stanovení dobývacího prostoru,³⁸ vede evidenci osvědčení o výhradním ložisku,

³² BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 19-22

³³ Tamtéž, s. 20

³⁴ NOUZA, Richard, DREISEITL, Ivo. Surovinová politika a využívání nerostného bohatství. *Uhlí – Rudy – Geologický průzkum*, 1997, roč. 4, č. 11, s. 334

³⁵ VÍCHA, Ondřej. Vývojové tendence v organizaci státní správy na úseku geologie a hornictví. In SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Organizace státní správy – vývojové tendence*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 210

³⁶ § 6 odst. 1 horního zákona

³⁷ § 17 odst. 1 horního zákona

³⁸ § 24 odst. 2 horního zákona

evidenci CHLÚ a souhrnnou evidenci a bilanci zásob výhradních ložisek.³⁹ MŽP vykonává svoji působnost zejména v prvotních fázích procesu využívání nerostného bohatství, při likvidaci a zajišťování a likvidace starých důlních děl.⁴⁰

3.3 Státní báňská správa

Působnost na úseku horního práva vykonávají orgány státní báňské správy,⁴¹ které jsou tvořeny ČBÚ⁴² a osmi OBÚ.⁴³ ČBÚ v Praze je ústředním orgánem státní báňské správy⁴⁴ a zároveň orgánem druhé instance.⁴⁵ Působnost orgánů státní báňské správy je stanovena v § 39 až § 41 zákona o hornické činnosti. Ze zákona o hornické činnosti a horního zákona potom vyplývají úkoly pro orgány státní báňské správy, příkladně v procesu povolování v případě hornické činnosti v § 9 až § 13 zákona o hornické činnosti a dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu § 19 zákona o hornické činnosti.⁴⁶ V souhrnu orgány státní báňské správy provádějí kontrolu souladu činností organizací s horním zákonem, zákonem o hornické činnosti, předpisy vydanými na jejich základě (horní a bezpečnostní předpisy) a jinými obecně závaznými právními předpisy, dále pak stanovují dobývací prostory, vydávají povolení, oprávnění a osvědčení atd.⁴⁷

³⁹ § 29 horního zákona

⁴⁰ VÍCHA, Ondřej. Hornictví. In SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 444

⁴¹ § 38 zákona o hornické činnosti

⁴² §40 zákona o hornické činnosti

⁴³ §41 zákona o hornické činnosti

⁴⁴ § 2 kompetenčního zákona

⁴⁵ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl II*. 1. vydání. Ostrava: MONTANEX a. s., 2000, s. 40

⁴⁶ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 811 (§39 zákona o hornické činnosti)

⁴⁷ Státní báňská správa České republiky. *Působnost* [online]. cbus.cz, 3. dubna 2017 [cit. 5. března 2018]. Dostupné na: <<http://www.cbusbs.cz/index.php/statni-banska-sprava/pusobnost.html>>

4 Proces povolování

4.1 Stanovení průzkumného území

Prvotní fází pro hornickou činnost, resp. činnost prováděnou hornickým způsobem je vyhledávání a průzkum ložisek nerostů, které zákon o geologických pracích řadí mezi geologické práce.⁴⁸ Vyhledávání a průzkum výhradních ložisek je hornickou činností⁴⁹ a vyhledávání a průzkum ložisek nevyhrazených nerostů je činností prováděnou hornickým způsobem.⁵⁰ „Vyhledávání představuje soubor geologických prací, jejichž účelem je zhodnotit území z hlediska možného výskytu ložisek nerostů, nalézt je, ověřit jejich přibližný rozsah a význam, provést výpočet vyhledaných zásob a vymezit střety zájmů pro následný průzkum. Průzkum se provádí na již známém a evidovaném ložisku, na kterém dosud nebyl stanoven dobývací prostor, v rozsahu potřebném pro získání podkladů ke zpracování dokumentace podle horního zákona pro výpočet prozkoumaných zásob a prokazování jejich využitelnosti a pro řešení střetů zájmů s uvažovaným dobýváním ložiska.“⁵¹

Geologické práce vyhledávání a průzkum výhradních ložisek je možné provádět pouze na základě povolení vydaného k žádosti o stanovení průzkumného území.⁵² Průzkumné území stanovuje MŽP ve správním řízení správním rozhodnutím, kterým stát propůjčuje výkon svých oprávnění jiným osobám.⁵³ Žádost na stanovení průzkumného území je oprávněna podat fyzická osoba nebo právnická osoba, která má podle § 5 odst. 2 zákona o hornické činnosti oprávnění k hornické činnosti – zákon ji označuje jako žadatele.⁵⁴

Účastníky řízení o stanovení průzkumného území jsou „žadatel, obec, na jejímž území je návrh průzkumného území nebo jeho části situováno, popřípadě osoba, které zvláštní zákon postavení účastníka řízení přiznává.“⁵⁵ Nedostatek této úpravy účastníků by se dal spatřovat v absenci účastenství vlastníka pozemku, vzhledem k možnosti následných zásahů do vlastnických práv. Tento názor zastává Bernard, který nedostatek hodnotí jako protiústavní. Touto právní úpravou je upřeno vlastníkovu pozemku nebo stavby, která se na něm nachází bránit svá práva a oprávněné zájmy. A následným rozhodnutím může být zasaženo do jeho

⁴⁸ §2 odst. 1 písm. a) zákona o geologických pracích

⁴⁹ § 2 odst. 1 zákona o hornické činnosti

⁵⁰ § 3 odst. 1 zákona o hornické činnosti

⁵¹ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 481 (§2 zákona o hornické činnosti)

⁵² §4 odst. 1 zákona o geologických pracích a § 11 odst. 1 horního zákona

⁵³ VÍCHA, Ondřej. *Zákon o geologických pracích s komentářem, judikaturou a prováděcími a souvisejícími předpisy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 46-48 (§4 zákona o geologických pracích).

⁵⁴ §4 odst. 1 zákona o geologických pracích

⁵⁵ § 4a odst. 2 zákona o geologických pracích

vlastnického práva.⁵⁶ S tímto tvrzením by se ovšem dalo nesouhlasit a to vzhledem k další povinnosti, kterou musí organizace splnit. Dle § 14 odst. 1 zákona o geologických pracích musí organizace před provedením záměru spojeným se zásahem do pozemku uzavřít písemnou dohodu o rozsahu a způsobu provádění geologických prací. V případě absence takové dohody rozhodne o omezení vlastnických práv příslušný krajský úřad, který může vlastnické právo omezit pouze ve veřejném zájmu.⁵⁷ Ovšem za práce, které nejsou spojeny se zásahem do pozemku, se považují i např. odběr vzorků hornin, půd a odběr sedimentů povrchových toků.⁵⁸ Tedy i v těchto případech může dojít k zásahu do vlastnického práva. Ztotožňuji se s názorem Bernarda a domnívám se, že by bylo na místě zakotvit účastenství vlastníků v daném řízení.

Rozhodnutím Ministerstvo stanoví území pro vyhledávání a průzkum, tzv. průzkumné území, nerosty, pro které se práce povolují, podmínky provádění prací a platnost povolení.⁵⁹ Nutno dodat, že na rozhodnutí o stanovení průzkumného území nemá organizace právní nárok, a tak zamítnutím žádosti není žadateli zasaženo do žádného subjektivního práva.⁶⁰

Toto se ovšem uplatní pouze pro výhradní ložiska, pro ložiska nevyhrazených nerostů, platí jiný režim.

Specifický je režim stanovení průzkumného území pro vyhledávání a průzkum ložisek ropy nebo hořlavého zemního plynu, který je upraven v § 4d až 4f zákona o geologických pracích. Tato úprava reaguje na směrnici Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES ze dne 30. května 1994 o podmínkách udělování a využívání povolení k průzkumu, vyhledávání a dobývání uhlovodíku.⁶¹ V tomto případě MŽP vede řízení, které má povahu řízení o výběru žádosti podle § 146 správního řádu.⁶² Povolení má být uděleno organizaci na základě objektivních, nediskriminačních kritérií.⁶³ Tato úprava má vést k udělení povolení organizaci na základě objektivních kritérií a tím zajistit nediskriminační přístup organizací

⁵⁶ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 39

⁵⁷ § 14 odst. 2 zákona o geologických pracích

⁵⁸ VÍCHA, Ondřej. *Zákon o geologických pracích s komentářem, judikaturou a prováděcími a souvisejícími předpisy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 118 (§ 14 zákona o geologických pracích).

⁵⁹ § 4a odst. 4 zákona o geologických pracích

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. 7 A 15/2000

⁶¹ Dostupné na: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A31994L0022>>

⁶² VÍCHA, Ondřej. *Zákon o geologických pracích s komentářem, judikaturou a prováděcími a souvisejícími předpisy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 75 (§ 4d zákona o geologických pracích)

⁶³ Srov. ust. §4d odst. 3 zákona o geologických pracích: Ministerstvo životního prostředí žádost „posoudí a přihledne k technické a finanční způsobilosti žadatele, navrženému způsobu průzkumu nebo vyhledávání na území, které je předmětem žádosti, a k tomu, která žádost zajišťuje získání úplnějších geologických informací a lepší ochranu zákonem chráněných zájmů“

k vyhledávání, průzkumu a využívání uhlovodíků.⁶⁴ Domnívám se, že tato úprava je velmi pozitivní. Podle mého názoru by bylo na místě, aby zákonodárce v rámci povolovacích procesů více využíval výběrová řízení, kde by byla organizace vybírána na základě objektivních kritérií. Zejména s ohledem na efektivnost prací, ekonomický prospěch státu a šetrnost k životnímu prostředí.

Dalším specifickým případem vyhledávání a průzkumu ložisek je případ, kdy je k této činnosti využíváno důlní dílo,⁶⁵ který je upraven v § 9 zákona o hornické činnosti. O žádosti rozhoduje OBÚ a účastníky řízení jsou „žadatel, právnické a fyzické osoby, jejichž práva a právem chráněné zájmy nebo povinnosti mohou být povolením dotčeny, a obec, v jejímž územním obvodu má být hornická činnosti vykonávána.“⁶⁶

4.2 Stanovení chráněného ložiskového území

Jak již bylo výše uvedeno, institut CHLÚ slouží k ochraně výhradního ložiska. Řízení je upraveno horním zákonem a vyhláškou MŽP č. 364/1992 Sb., o chráněném ložiskovém území. CHLÚ je stanoveno rozhodnutím MŽP po projednání s orgánem kraje v přenesené působnosti, vydaným v součinnosti s MPO, OBÚ a po dohodě s orgánem územního plánování a stavebním úřadem.⁶⁷ Spolupráce s MPO a OBÚ zabezpečuje správnost posouzení návrhu po stránce ložiskové a báňsko-technologické. Orgány územního plánování a stavební úřady jsou pak povinny zabezpečit ochranu ložisek a vytvářet podmínky pro jejich hospodárné využití.⁶⁸

Řízení je možné zahájit na návrh⁶⁹ organizace nebo z podnětu orgánu státní správy. Žádost musí kromě obecných náležitostí podle správního řádu obsahovat také osvědčení o výhradním ložisku a návrh hranic CHLÚ a další náležitosti podle vyhlášky MŽP č. 364/1992 Sb.⁷⁰ Účastníkem řízení je pouze navrhovatel.⁷¹ Zde je zřejmá absence účastenství dotčené

⁶⁴ VÍCHA, Ondřej. Prospecion, exploration and production of hydrocarbons under the EC-Law. In DAMOHORSKÝ, Milan (ed). *Czech and European Environmental Law Yearbook – Volume 3*. Prague: Czech Society for Environmental Law, 2008, s. 50

⁶⁵ Podle § 5 vyhlášky ČBÚ č. 104/1988 Sb.: Pro vyhledávání a průzkum výhradního ložiska důlními díly, a to svislými důlními díly o hloubce větší než 40 m, vodorovnými či úklonnými důlními díly o délce větší než 100 m, nebo i uvedenými důlními díly kratšími, jestliže z nich jsou ražena další důlní díla, jejichž délka spolu s uvedenými díly přesáhne 100 m; povolení se vyžaduje také pro zajištění a likvidaci těchto důlních děl.

⁶⁶ § 18 zákona o hornické činnosti

⁶⁷ § 17 odst. 1 horního zákona

⁶⁸ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 90-91 (§17 horního zákona)

⁶⁹ § 1 odst. MŽP č. 364/1992 Sb.: „Návrh na stanovení chráněného ložiskového území předkládá právnická nebo fyzická osoba, která požádala o vydání osvědčení o výhradním ložisku nebo právnická osoba, která byla pověřena zabezpečit ochranu a evidenci ložiska.“

⁷⁰ § 17 odst. 2 horního zákona

⁷¹ § 17 odst. 3 horního zákona. K tomu blíže také rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 3.6. 2002, čj. M/100582/02, SRK/257/R-1282/02

obce či vlastníků dotčených pozemků. Vzhledem k absenci účastenství vlastníků pozemku a dotčených obcí považují danou úpravu za nedostatečnou. Vlastníci pozemků a dotčené obce, kde je stanoveno CHLÚ by podle mého názoru měli mít možnost se k dané věci vyjádřit a tuto úpravu považují za protiústavní. Stanovení CHLÚ na jejich pozemku znamená zasažení do uplatňování jejich práv. A může dojít až k situaci, kdy vlastník pozemků se o stanovení CHLÚ dozví až z územního plánu. Dále se do řízení zapojují orgány státní správy, jako dotčené orgány, uplatňující svá stanoviska, která mají povahu závazných stanovisek podle § 149 správního řádu.⁷²

V rozhodnutí musí být stanoven přímo zákaz, omezení nebo způsob zřizování staveb a zařízení, které nesouvisí s dobýváním a které by mohly dobývání ztížit.⁷³ Hranice CHLÚ se vyznačí v územně plánovací dokumentaci.⁷⁴

4.3 Stanovení dobývacího prostoru

Stanovení dobývacího prostoru je další z fází povolování hornické činnosti, která vede k vydobytí ložiska. Řízení je možné zahájit na návrh nebo z podnětu OBÚ. Návrh může podat organizace, která získala předchozí souhlas MŽP.⁷⁵ Přednost pro získání souhlasu má organizace, pro niž byl proveden průzkum výhradního ložiska.⁷⁶ Návrh musí kromě obecných náležitostí splňovat také náležitosti vyhlášky ČBÚ č. 172/1992 Sb., o dobývacích prostorech. A pro stanovení dobývacího prostoru je také potřeba rozhodnutí o změně využití území podle § 80 odst. 2 písm. b) stavebního zákona. Řízení o stanovení dobývacího prostoru se vede u příslušného OBÚ.⁷⁷ Účastníci řízení jsou „*navrhovatel, fyzické osoby, jejichž vlastnická práva a jiná práva k pozemkům nebo stavby mohou být rozhodnutím přímo dotčena, a obec, v jejímž územním obvodu se dobývací prostor nachází.*“⁷⁸ Na řízení dále participují i dotčené orgány státní správy.⁷⁹

Návrh musí dále obsahovat rozhodnutí a případná stanoviska orgánů a organizací, jímž přísluší ochrana zákonem chráněných zájmů podle zvláštních právních předpisů. Organizace

⁷² BĚLOHRADOVÁ, Jitka, POLÁČKOVÁ, Marie. Vybraná řízení v souvislosti s ochranou nerostného bohatství. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č. 2, s. 178-179

⁷³ § 3 odst. 4 vyhlášky MŽP č. 364/1992 Sb.

⁷⁴ § 17 odst. 5 horního zákona

⁷⁵ K institutu předchozího souhlasu blíže: rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 7.7.2004, čj. M/100662/04, SRK/465/R-1611/04; Rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 23.3.2005, čj. M/100321/05, SRK/175/R-1717/05

⁷⁶ § 24 odst. 2 a odst. 3 horního zákona

⁷⁷ § 27 odst. 1 horního zákona

⁷⁸ §28 odst. 2 horního zákona

⁷⁹ §28 odst. 3 horního zákona

není povinná vyřešit střety zájmů již před podáním návrhu, to se může dít až v rámci řízení. Je pouze povinná svůj záměr s dotčenými orgány projednat.⁸⁰

Samotné řízení je velmi složité a náročné, zejména vzhledem k osobám zúčastněným se na řízení, zájmům, které mohou být rozhodnutím dotčeny, ale také tím, že rozhodnutí OBÚ je založeno na mnoha právních normách. V rozhodnutí vymezí OBÚ dobývací prostor, který může zahrnovat více, či dokonce jenom část ložiska vyhrazeného nerostu.⁸¹

4.4 Dobývání výhradních ložisek nerostů

4.4.1 Schválení plánu otvírky, přípravy a dobývání

Samotné stanovení dobývacího prostoru ještě neznamená, že organizace je oprávněna dobývat výhradní ložisko. To je možné až na základě povolení otvírky, přípravy a dobývání vydaného OBÚ. Toto řízení se vede podle § 17 a §18 zákona o hornické činnosti a vyhlášky ČBÚ č. 104/1988 Sb., o racionálním využívání výhradních ložisek, o povolování a ohlašování hornické činnosti a ohlašování činnosti prováděné hornickým způsobem. Účastníky řízení jsou „žadatel, právnické a fyzické osoby, jejichž práva a právem chráněné zájmy nebo povinnosti mohou být povolením dotčeny, a obec, v jejímž územním obvodu má být hornická činnost vykonávána.“⁸² Na daném řízení znovu participují dotčené orgány státní správy.⁸³

Podkladem pro rozhodnutí je POPD, který musí splňovat zvláštní obsahové náležitosti určené vyhláškou ČBÚ č. 104/1988 Sb. Organizace přiloží k žádosti doklady o vyřešení střetu zájmů, jestliže hornickou činností jsou ohroženy objekty a zájmy chráněné podle zvláštních právních předpisů.⁸⁴

Platnost rozhodnutí o povolení hornické činnosti není nijak časově omezena. Od povolení hornické činnosti a samotné realizace dobývání ložiska může uplynout značná doba. V tom by mohl být spatřován nedostatek. Postupně se mohou objevit další zájmy, které by bylo potřeba chránit. Tyto zájmy už ovšem nebudou posuzovány z důvodu časové neomezenosti povolení.⁸⁵ Proto se domnívám, že by bylo vhodné zákonem zakotvit lhůtu pro zahájení realizaci takového povolení. Po případě, že pokud by v této lhůtě nebylo dobývání

⁸⁰ BĚLOHRADOVÁ, Jitka, POLÁČKOVÁ, Marie. Vybraná řízení v souvislosti s ochranou nerostného bohatství. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č. 2, s. 181

⁸¹ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I.* 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 46

⁸² § 18 odst. 1 zákona o hornické činnosti

⁸³ § 18 odst. 3 zákona o hornické činnosti

⁸⁴ § 6 odst. 3 písm. a) vyhlášky ČBÚ č. 104/1988 Sb.

⁸⁵ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 70-71

ložiska zahájeno, pak by organizace byla povinna znovu podat návrh na povolení otvírky, přípravy a dobývání.

4.4.2 Dobývání výhradního ložiska

Celý proces povolování vede k vydobytí ložiska nerostů, a pokud organizace získá veškerá potřebná povolení, může začít s dobýváním ložiska. Organizace je oprávněna pro účely dobývání ložiska zřizovat v hranicích dobývacího prostoru, a pokud je to nutné i mimo něj, stavby a provozní zařízení, které jsou potřebné pro činnosti související s dobýváním.⁸⁶

Základní povinností organizace je podle § 30 odst. 1 horního zákona hospodárně využívat ložiska nerostů, čímž se myslí zejména vydobýt zásoby co nejúplněji a s co nejmenšími ztrátami a znečištěním⁸⁷ s přihlédnutím k současným technickým a ekonomickým podmínkám.⁸⁸ Zákon zakazuje dobývání zaměřené výhradně na bohaté části ložiska, ovšem pokud se přihlédne k technickým a v tomto případě zejména ekonomickým podmínkám, je zřejmé, že tento zákaz bude moci být prolomen a organizace se může zaměřit na ty části ložiska, které pro ni budou ekonomicky výhodnější. Další povinností organizace je dodržování zásad báňské technologie, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu a vyloučení neodůvodněných nepříznivých vlivů na pracovní a životní prostředí.⁸⁹

4.5 Zahlazování následků těžby výhradního ložiska

Při dobýváním nevyhnutelně dochází k důlním škodám, proto po ukončení dobývání má organizace povinnost „zajistit sanaci, která obsahuje i rekultivaci podle zvláštních předpisů, všech pozemků dotčených těžbou.“⁹⁰ Sanací se rozumí odstranění škod na krajině komplexní úpravou území a územních struktur.⁹¹ Přičemž sanace se zajišťuje na pozemcích, kde je škoda přímo následkem těžební činnosti. Už součástí samotného POPD je vyčíslení předpokládaných nákladů na vypořádání důlních škod a sanaci a rekultivaci pozemků dotčených vlivem dobývání.⁹²

⁸⁶ § 31 odst. 4 horního zákona. Toto ustanovení navazuje na ust. § 23 horního zákona, které řeší projektování, výstavbu a rekonstrukci dolů a lomů

⁸⁷ Znečištěním je myšleno znečištění nerostu nikoli životního prostředí, což vyplývá z ust. § 2 a § 3 vyhlášky ČBÚ č. 104/1988 Sb.

⁸⁸ Další podmínky hospodárného využití jsou v ust. § 30 odst. 3 horního zákona

⁸⁹ § 30 odst. 1 věta za středníkem horního zákona

⁹⁰ § 31 odst. 5 horního zákona

⁹¹ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 268-269 (§31 horního zákona)

⁹² § 10 odst. 2 zákona o hornické činnosti

Pro účely sanace a rekultivace jsou vytvářeny finanční rezervy a návrh na jejich vytvoření je také přikládán k POPD.⁹³ Vytváření rezerv je upraveno v § 37a horního zákona a podléhá schválení OBÚ. Finanční rezervy jsou účelově vázané prostředky, jejichž čerpání schvaluje OBÚ, který si vyžádá vyjádření dotčené obce.⁹⁴ Žádost o čerpání musí být přesně specifikována přesným výčtem škod, potřebných prací a nákladů na ně.⁹⁵

4.6 Dobývání ložisek nevyhrazených nerostů

Jak už bylo výše řečeno, činnost prováděná hornickým způsobem zahrnuje celou škálu činností, které jsou uvedeny v § 3 zákona o hornické činnosti. V následujícím výkladu se zaměřím pouze na dobývání ložisek nevyhrazených nerostů,⁹⁶ jelikož se jedná o nejvýznamnější činnost prováděnou hornickým způsobem. Celý proces směřující k vydobytí ložiska nevyhrazeného nerostu má oproti dobývání výhradního ložiska celou řadu specifík. Tyto specifika chci v následujících odstavcích vymezit. Nutno podotknout, že jsou tu i věci, které tyto dvě činnosti spojují, jako například principy bezpečnosti práce a provozu, některé požadavky na báňskou záchrannou službu, jakož i výkon dozoru státní báňské správy.⁹⁷

Důvodem rozdílů při povolovacích procesech k dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu je samozřejmě rozdílné vlastnictví oproti výhradním ložiskům. Je zřejmé, že vlastník pozemku, kde se nachází ložisko nevyhrazeného nerostu, by měl mít výhradní postavení v povolovacích procesech.

První specifikum můžeme nalézt už v rámci vyhledávání a průzkumu ložisek nevyhrazených nerostů. Zákon o geologických pracích stanoví pro ložiskový průzkum ložisek nevyhrazených nerostů pouze jedinou povinnost, a tou je dohoda s vlastníkem pozemku.⁹⁸ Geologické práce jsou v tomto případě pouze ohlašovány OBÚ.⁹⁹ I tyto práce by měly podléhat schválení, a to i s ohledem na ochranu životního prostředí. V tomto případě neshledávám žádný důvod, proč by projekt geologických prací měl být pouze oznamován. I samotné geologické práce mohou mít následky nejen na území vlastníka nemovitosti. A toto by mělo být pod kontrolou.

⁹³ § 10 odst. 2 zákona o hornické činnosti a § 31 odst. 6 horního zákona

⁹⁴ § 37a odst. 2 horního zákona

⁹⁵ § 37a odst. 3 horního zákona

⁹⁶ § 3 písm. a) zákona o hornické činnosti

⁹⁷ VÍCHA, Ondřej. Ložiska nevyhrazených nerostů jako součást pozemku – vybrané otázky. In *Sborník z konference Dny práva – 2012 – Days of Law, 6. ročník mezinárodní konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 5. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/pozemek/VichaOndrej.pdf>

⁹⁸ § 4c zákona o geologických pracích

⁹⁹ §10 odst. 1 vyhlášky 104/1988 Sb. Blíže: VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 490-491 (§3 zákona o hornické činnosti)

Nestanoví se průzkumné území a ani se neplatí poplatky za oprávnění provádět průzkum ložiska. Povolení je pouze potřeba na vyhledávání a průzkum ložisek nevyhrazených nerostů důlními díly. Dále pak oproti výhradnímu ložisku se nestanovuje CHLÚ. Jelikož vlastníkem ložiska není stát, ale vlastník pozemku, kde se ložisko nachází. Z tohoto důvodu není nutná územní ochrana ložiska, protože stát sám na tomto ložisku nemá zájem. A pro tato ložiska se ani nestanoví dobývací prostor.

4.6.1 Územní řízení

Nejdříve se vede územní řízení o změně využití území podle § 80an. stavebního zákona. Řízení se vede před stavebním úřadem a zahajuje se na žádost. Účastníky řízení jsou „žadatel, obec, na jejímž území má být požadovaný záměr uskutečněn, vlastník pozemku nebo stavby, na kterých má být požadovaný záměr uskutečněn, není-li sám žadatelem, nebo ten, kdo má jiné věcné právo k tomuto pozemku nebo stavbě, osoby, jejichž vlastnické nebo jiné věcné právo k sousedním stavbám anebo sousedním pozemkům nebo stavbám, na nichž může být územním rozhodnutím přímo dotčeno.“¹⁰⁰

Jednou z náležitostí¹⁰¹ žádosti o změně využití území jsou i závazná stanoviska, popřípadě rozhodnutí dotčených orgánů nebo jiné doklady podle zvláštních právních předpisů nebo tohoto zákona.¹⁰² Stavební úřad buď vydá územní rozhodnutí, nebo návrh zamítne.¹⁰³

V tomto případě se také může vést společné územní řízení s posouzením vlivů na životní prostředí podle § 94a an. stavebního zákona. Společné řízení má vést k zrychlení, ale je pouze na organizaci jestli bude chtít společné řízení vést. Popřípadě může být územní rozhodnutí nahrazeno veřejnoprávní smlouvou podle správního řádu.

4.6.2 Řízení o povolení činnosti prováděné hornickým způsobem

Dobývání nevyhrazených ložisek nerostů podléhá povolení OBÚ. K žádosti¹⁰⁴ organizace přikládá územní rozhodnutí a plán využití ložiska.¹⁰⁵ Na toto řízení se přiměřeně použijí ustanovení o povolování hornické činnosti, a to ust. § 17 a 18 zákona o hornické činnosti.

¹⁰⁰ § 85 stavebního zákona

¹⁰¹ § 86 odst. 2 stavebního zákona, další náležitosti jsou ustanoveny vyhláškou Ministerstva pro místní rozvoj č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření

¹⁰² § 86 odst. 2 dále: „..., nevydává-li se koordinované závazné stanovisko podle § 4 odst. 7 nebo závazné stanovisko vydávané správním orgánem, který je příslušný vydat územní rozhodnutí, anebo nepostupuje-li se podle § 96b odst. 2,

¹⁰³ § 92 stavebního zákona

¹⁰⁴ Náležitosti vymezuje také vyhláška českého báňského úřadu č. 175/1992 Sb.

¹⁰⁵ § 19 odst. 1 a 2 zákona o hornické činnosti

Co se týče plánu na využití ložiska, tak náležitosti jsou stanoveny ve vyhlášce ČBÚ č. 175/1992 Sb., o podmínkách využívání ložisek nevyhrazených nerostů. Tento plán vlastně nahrazuje POPD v rámci dobývání výhradního ložiska. Důležitou součástí žádosti jsou také „doklady o tom, že je zajištěna ochrana zákonem chráněných zájmů a objektů, jestliže by dobýváním ložiska došlo k jejich ohrožení, pokud nebyla vypořádána již v rámci územního řízení, včetně podmínek a požadavků orgánů ekologického dohledu nad těžbou a doklady, kterými organizace prokáže svá práva k pozemkům.“¹⁰⁶

V rozhodnutí OBÚ buď povolí dobývání, nebo ho zamítne, přičemž může v rámci povolení stanovit určité podmínky, které musí organizace při dobývání splnit.¹⁰⁷ Povolení k dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu, stejně jako povolení otvírky, přípravy a dobývání výhradního ložiska, není časově omezeno. Což hodnotím stejně kriticky.

4.6.3 Dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu

I přesto, že se jedná o ložiska nevyhrazeného nerostu a tudíž nejsou ve vlastnictví státu, má i v tomto případě organizace základní povinnost hospodárného a bezpečného dobývání ložiska.¹⁰⁸ Analogicky se tak přihlédně k § 30 horního zákona.¹⁰⁹ Další povinnosti jsou stanoveny vyhláškou ČBÚ č. 175/1992 Sb., jsou jimi například: povinnost vypracovat plán zajištění nebo likvidace důlních děl a lomů, včetně šterkopískoven a hlinišť před trvalým ukončením dobývání nebo vést měřickou a geologickou dokumentaci.

4.6.4 Zahlazení následků těžební činnosti

Na rozdíl od výhradních ložisek, zákon nestanoví pro organizaci těžící ložisko nevyhrazeného nerostu povinnost zajistit sanaci pozemků dotčených těžbou a pro tento účel vytvářet finanční rezervu. Organizace má povinnost provést rekultivaci pozemků podle zvláštních předpisů. V § 19 odst. 2 zákona o hornické činnosti je pouze stanovena organizaci povinnost zajistit nebo zlikvidovat hlavní důlní díla a lomy, které podléhají povolení OBÚ. Za tímto účelem musí přiložit k žádosti o povolení zajištění nebo likvidace plán k jejich zajištění a likvidaci.¹¹⁰

Skutečnost, že organizace není povinna tvořit finanční rezervu a nemusí zajistit sanaci pozemků, je neopodstatněná. Odstranění škod vzniklých dobýváním není zájmem jen

¹⁰⁶ § 2 odst. 3 písm. d) vyhlášky ČBÚ č. 175/1992 Sb.

¹⁰⁷ Zde se bude například jednat o podmínky směřující k ochraně životního prostředí

¹⁰⁸ § 19 odst. 4 zákona o hornické činnosti

¹⁰⁹ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 649 (§19 zákona o hornické činnosti).

¹¹⁰ Jeho náležitosti jsou dále stanoveny ve vyhlášce ČBÚ č. 175/1992 Sb.

vlastníka pozemku, ale jedná se o celospolečenský zájem, který je v tomto případě nedostatečně chráněn.

5 Ochrana životního prostředí v horním právu

5.1 Právní úprava

Problematiku ochrany životního prostředí upravuje velké množství právních předpisů.¹¹¹ Legální definici pojmu životní prostředí nalezneme v zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, kde je v § 2 životní prostředí definováno jako „vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“ Z této definice sice vyplývá, že mezi složky životního prostředí patří i horniny, ale je zřejmé, že v rámci ochrany životního prostředí v horním právu se nebudeme zabývat ochranou horniny, nýbrž právě těch ostatních složek životního prostředí, které mohou být v rámci povolovacích procesů horního práva dotčeny.

5.1.1 Ústavní zakotvení

Právo na příznivé životní prostředí můžeme nalézt zakotveno již na ústavní úrovni, kde je proklamováno v preambuli Ústavy.¹¹² Dále pak se stát k ochraně životního prostředí hlásí skrze čl. 7 Ústavy: „Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“ Stát je povinen respektovat ochranu životního prostředí a zároveň je oprávněn regulovat chování adresátů tohoto práva a omezení ostatních práv.¹¹³ Čl. 7 nelze považovat „za nezavazující ústavní proklamace, byť je to vžitý pohled, ale skrývají se za ním zcela konkrétní a přesně identifikované povinnosti konkrétních státních orgánů.“¹¹⁴ Nutno také podotknout, že podle Ústavního soudu se nejedná o veřejné subjektivní ústavně zaručené právo a tudíž se ho nelze samostatně dovolávat.¹¹⁵ K čl. 7 je vždy nutno se odvolávat prostřednictvím takového zákona, který slouží k jeho realizaci.

V neposlední řadě je tu také čl. 35 odst. 1 Listiny, podle kterého „Každý má právo na příznivé životní prostředí.“ Obsah práva na příznivé životní prostředí je třeba vykládat objektivně. Je to takové životní prostředí, kde jsou zachovány stejné podmínky existence za

¹¹¹ Jedná se o Ústavu, Listinu, zákon o životním prostředí, zákon o posouzení vlivů na životní prostředí, zákon o právu na informace o životním prostředí, zákon o integrované prevenci a omezení znečišťování, o integrovaném registru znečištění a o změně některých zákonů. Dále pak zákony o ochraně jednotlivých složek životního prostředí, o ochraně ovzduší, o vodách atd.

¹¹² Preambule Ústavy: „My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ... odhodláni společně strážet a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství“

¹¹³ HANÁK, Jakub. Ústavní zakotvení práva životního prostředí. In JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: obecná část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 148-149

¹¹⁴ PEKÁREK, Milan. K některým právním aspektům vztahu investor – životní prostředí. In HRABCOVÁ Dana. *Moderní veřejná správa a ombudsman*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 130.

¹¹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. srpna 2010, sp. zn. II. ÚS 2614/08

současného dodržení limitů znečištění životního prostředí stanovených v zákonech. Přičemž limity příznivého životního prostředí zákonodárce stanovuje v souladu se zásadou přípustné míry znečištění životního prostředí uvedenou v § 12¹¹⁶ zákona o životním prostředí.¹¹⁷

5.1.2 Právo na přístup k informacím o životním prostředí

Právo na informace je jedním ze základních záruk ve veřejné správě, které „představuje také prvotní předpoklad kvalifikované účasti veřejnosti na jeho ochraně.“¹¹⁸ Nejvýznamnějším mezinárodním pramenem práva na informace o životním prostředí je Aarhurská úmluva.¹¹⁹ A v rámci ústavního pořádku máme právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí zakotvené v čl. 35 odst. 2 Listiny. Jedná se o speciální úpravu práva na informace k čl. 17 Listiny, které je možné uplatňovat prostřednictvím zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, který je speciálním zákonem proti zákonu č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Přičemž žadatel o informace může žádat o poskytnutí informace podle jakéhokoli z těchto předpisů a není povinen právně kvalifikovat, podle jaké normy se informace dožaduje. Takové posouzení je na povinném subjektu.¹²⁰

Přístup k informacím o životním prostředí upravují i další zákony, např. zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí či zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

5.1.3 Posuzování vlivů na životní prostředí

Velmi důležitým aspektem ochrany životního prostředí v horním právu je posouzení vlivů na životním prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní

¹¹⁶ (1) Přípustnou míru znečišťování životního prostředí určují mezní hodnoty stanovené zvláštními předpisy; tyto hodnoty se stanoví v souladu s dosaženým stavem poznání tak, aby nebylo ohrožováno zdraví lidí a aby nebyly ohrožovány další živé organismy a ostatní složky životního prostředí.

(2) Mezní hodnoty musejí být stanoveny s přihlédnutím k možnému kumulativnímu působení nebo spolupůsobení znečišťujících látek a činností.

¹¹⁷ TOMOSZKOVÁ, Veronika. Význam práva na příznivé životní prostředí. In BUBELOVÁ, Kamila. *Pocta Eduardu Vlčkovi k 70. narozeninám*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 439

¹¹⁸ VOMÁČKA, Vojtěch. Účast veřejnosti na rozhodování, na tvorbě plánů, programů, politik a na přípravě právních předpisů. In JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: obecná část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 266

¹¹⁹ Úmluva Evropské hospodářské komise OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v otázkách životního prostředí

¹²⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. dubna 2007, sp.zn. 9 Ca 270/2004

prostředí) (dále jen „zákon EIA“). Cílem právní úpravy je objektivní získání podkladu pro vydání rozhodnutí. Posuzuje se, jaký vliv by měl záměr nebo koncepce na životní prostředí. Mimo ochrany před znečištěním či poškozením životního prostředí zajišťuje řízení podle zákona EIA také prostor pro uplatnění zájmů veřejnosti. Podle tohoto zákona se posuzují přímo nebo na základě zjišťovacího řízení těžební záměry v příloze č. I. záměry č. 14, 15, 25, 57, 77 až 83. Jedná se o proces, jehož výsledkem je závazné stanovisko¹²¹ podle § 149 správního řádu, přičemž správní orgán v navazujícím řízení bude muset stanovisko EIA zohlednit bez možnosti vlastního uvážení.¹²²

Dne 1. 11. 2017 vstoupila v účinnost novela zákona EIA č. 326/2017 Sb., která významně mění určité aspekty posuzování vlivů. Nově jsou vypočteny záměry pouze v příloze č. I. Zde je stanoveno, jaký orgán je příslušný k vydání stanoviska, a které záměry přímo podléhají posouzení, nebo u kterých se nejdříve vede zjišťovací řízení. Nově také zákon přesně stanoví, které podlimitní záměry mohou za určitých podmínek podléhat zjišťovacímu řízení a následně i posuzovacímu řízení. Jedná se o takové záměry, které dosahují alespoň 25% limitu uvedeného v příloze č. I a nacházejí se na chráněném území nebo v ochranném pásmu podle zákona o ochraně přírody a krajiny.¹²³ Podle skladby tohoto ustanovení se domnívám, že obě tyto podmínky musí být splněny současně. Se stanovením limitu 25% u podlimitních záměrů nemám problém, už dřívější právní úprava obsahovala úpravu podlimitních záměrů, kdy v praxi se povětšinou používala hranice 25%. S další podmínkou, že se záměr musí nacházet na chráněném území nebo v ochranném pásmu, ovšem nemůžu souhlasit. Domnívám se, že i v případě podlimitních záměrů, které se nenacházejí na takovémto území, může docházet k velkým dopadům na životním prostředí. Myslím si, že ČR touto úpravou udělala velký krok zpátky v ochraně životního prostředí. Dalo by se říct, že ve výsledku dochází k obcházení základního cíle EIA, tak jak již namítala Komise¹²⁴ při absenci posuzování podlimitních záměrů,¹²⁵ tentokrát uvedením územní podmínky.

Další významnou změnou, kterou přinesla výše zmíněná novela, je taxativní výčet navazujících řízení v § 3 písm. g). V rámci hornictví se pak jedná o územní řízení, řízení o povolení hornické činnosti, řízení o stanovení dobývacího prostoru, řízení o povolení činnosti prováděné hornickým způsobem. Domnívám se, že tento výčet přináší právní jistotu, i když

¹²¹ Blíže k povaze stanoviska a přezkoumatelnosti: rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. května 2015 7 As 16/2015, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. srpna 2011, č. j. 2 As 75/2009

¹²² HUMLÍČKOVÁ, Petra, VOMÁČKA, Vojtěch, ZÁHUMENSKÁ, Vendula. *Novela procesu EIA – více otázek než odpovědí. České právo životního prostředí*, 2015, roč. 15, č. 37, s. 14

¹²³ § 4 odst. 1 písm. d) zákona EIA

¹²⁴ S odkazem na judikaturu SDEU (C-431/92 ve věci komise v. SRN a C-392/96 ve věci Komise vs. Irsko)

¹²⁵ DVOŘÁK, Libor. *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 20 (§4 zákona EIA)

v praxi se zřejmě nic nezměnilo, protože tato řízení již byla za navazující řízení považována.¹²⁶

V navazujících řízeních zákon EIA rozšiřuje povinnosti orgánu státní báňské správy v rámci těchto řízení a také okruh účastníků a účast veřejnosti na řízení. Podle ustanovení § 9b odst. 1 zákona EIA orgán státní báňské správy spolu s oznámením o zahájení řízení zveřejní také informace, které jsou taxativně vyčteny v písm. a) až d) daného ustanovení. Rozsah zveřejněných informací závisí na povaze jednotlivých řízení. Dále pak podle § 9b odst. 2 poskytne orgán státní správy v součinnosti s dotčenými orgány žadateli o vydání rozhodnutí v navazujícím řízení předběžnou informaci o tom, jaké podklady a údaje má předložit k návrhu na vydání rozhodnutí. Navazující řízení se podle § 9b odst. 3 vždy považuje za řízení s velkým počtem účastníků podle ustanovení § 144 správního řádu. Z toho vyplývá, že doručování bude většinou probíhat formou veřejné vyhlášky na úřední desce.¹²⁷ Podle § 9b odst. 4 orgán státní správy zpřístupní další informace získané v průběhu navazujícího řízení. Jedná se o vyjádření a stanoviska dotčených orgánů a jiné podklady pro vydání rozhodnutí. Tyto informace zpřístupňuje tak, aby dotčená veřejnost uvedená v ustanovení § 3 písm. j)¹²⁸ zákona EIA měla dostatek času na přípravu a mohla vyjádřit své připomínky před vydáním rozhodnutí.¹²⁹ Zákon EIA rozšiřuje okruh účastníků v navazujících řízeních podle horních předpisů, kdy za splnění podmínek § 9c odst. 2 zákona EIA mohou být účastníky také územně samosprávné celky dotčené záměrem a dotčená veřejnost § 3 písm. j) bod 2. zákona EIA.¹³⁰ Podle ustanovení § 9d odst. 1 může dotčená veřejnost uvedená v § 3 písm. j) bod 2 podat žalobu proti rozhodnutí v tomto řízení. Tato úprava byla do zákona EIA zavedena novelou č. 39/2015 Sb. I když někteří odborníci polemizovali nad její nedostatečností (účastníci řízení

¹²⁶ Blíže srovnej.: VÍCHA, Ondřej. Posuzování vlivů na životní prostředí v hornictví. In VOMÁČKA, Vojtěch a kol. *Posuzování vlivů záměrů a koncepcí na životní prostředí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. s. 208-209

¹²⁷ VOMÁČKA, Vojtěch. In BAHÝLOVÁ, Lenka, KOCOUREK, Tomáš, VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí*. Online - komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s.88-89 (§9b zákona EIA)

¹²⁸ Dotčenou veřejností se rozumí:

1. osoba, která může být rozhodnutím vydaným v navazujícím řízení dotčena ve svých právech nebo povinnostech,
2. právnická osoba soukromého práva, jejímž předmětem činnosti je podle zakladatelského právního jednání ochrana životního prostředí nebo veřejného zdraví, a jejíž hlavní činností není podnikání nebo jiná výdělečná činnost, která vznikla alespoň 3 roky před dnem zveřejnění informací o navazujícím řízení podle § 9b odst. 1, případně před dnem vydání rozhodnutí podle § 7 odst. 6, nebo kterou podporuje svými podpisy nejméně 200 osob

¹²⁹ VOMÁČKA, Vojtěch. In BAHÝLOVÁ, Lenka, KOCOUREK, Tomáš, VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí*. Online - komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 88-89 (§9b zákona EIA)

¹³⁰ Blíže: ŠVARCOVÁ, Kateřina. Posuzování vlivů na životní prostředí - účast veřejnosti. *České právo životního prostředí*, 2015, roč. 15, č. 37, s. 37-60

jsou pouze vlastníci nemovitostí, nikoli nájemci),¹³¹ tak zakotvení účasti veřejnosti do povolovacích procesů hodnotím kladně, protože podle mého názoru je účast veřejnosti (aspoň nějaká) jednou z pojistek ochrany životního prostředí. Je potřeba takovouto úpravu mít, už s ohledem na změnu zákona o ochraně přírody a krajiny, o které hovořím v následující kapitole.

5.1.4 Účast veřejnosti podle § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny

Veřejnost je velmi důležitou složkou zajišťující dodržování předpisů k ochraně životního prostředí. Podle Dienstbiera mají spolky ve správních řízeních následující funkce: 1) jedná se o institucionalizovanou reprezentaci obecné veřejnosti; 2) mají funkci znalců, odborníků, kteří mají často mnohem lepší a aktuálnější znalost místních podmínek než správní orgány; 3) dohlížejí nad dodržováním práva a ochranou veřejného zájmu.¹³² Do 31. 12. 2017 bylo možné, aby veřejnost (potažmo spolky, jejichž hlavním předmětem činnosti je ochrana životního prostředí) byla účastníkem správních řízení, ve kterých mohla být dotčena práva na ochraně přírody a krajiny. Toto bylo možné skrze § 70 odst. 2 a odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 183/2017 Sb., účinném ke dni 31. prosince 2017. Novelou stavebního zákona č. 225/2017 Sb.,¹³³ účinnou od 1. 1. 2018, kterou se změnilo i výše zmíněné ustanovení, bylo do tohoto práva zasaženo. Důvodem změny byla obstrukce a prodlužování správních řízení ze strany spolků. Nově se omezilo účastenství spolků pouze na správní řízení vedená podle zákona o ochraně přírody a krajiny.¹³⁴ Domnívám se, že tato změna je opravdu krok zpátky, kterým se zasahuje mimo jiného i do ústavně zaručeného práva na příznivé životní prostředí podle čl. 35 odst. 1 Listiny.^{135,136} Dle mého názoru by měla být zajištěna účast místně příslušných spolků.

Nutno dodat, že § 70 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny se nezměnil, to znamená, že spolky budou moci být nadále informovány o tom, zda je vedeno řízení, kde mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny. Spolek tak bude, i přes nemožnost

¹³¹ HUMLÍČKOVÁ, Petra, VOMÁČKA, Vojtěch, ZÁHUMENSKÁ, Vendula. Novela procesu EIA – více otázek než odpovědí. *České právo životního prostředí*, 2015, roč. 15, č. 37, s. 33

¹³²DIENSTBIER, Filip. Příspěvek na konferenci: TOMOSZKOVÁ, Veronika, ADAMEOVÁ, Zuzana. Zpráva z Česko-Polsko-Slovenské konference na téma konflikty v oblasti ochrany životního prostředí. *České právo životního prostředí*, 2011, roč. 11, č. 30, s. 72

¹³³Proti této novele byl skupinou senátorů podán návrh k ústavnímu soudu na zrušení změny § 70 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny, který se momentálně projednává [k 12. březnu 2018]. Více dostupné na: <https://www.usoud.cz/projednavane-plenarni-veci/pl-us-2217/>

¹³⁴§ 70 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny

¹³⁵Bliže: STEJSKAL, Vojtěch. Zrušení účasti veřejnosti v řízeních podle stavebního zákona a další špatné zprávy pro ochranu životního prostředí a lidská práva. *České právo životního prostředí*, 2017, roč. 17, č. 44, s. 7-10

¹³⁶K tomu bliže i Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. června 2005, sp. zn. I. ÚS 486/04

účasti, moci vyvíjet tlak na obec, na které se záměr nepodléhající posouzení nachází, aby uplatňovala práva na ochranu přírody.¹³⁷

Otázkou je, jakým způsobem se tato novela promítne do povolovacích procesů podle horního práva. Jak už bylo řečeno v kapitole 5.1.3., jsou v § 3 zákona EIA vypočtena řízení, která jsou považována za navazující řízení. Mezi ně patří i některá řízení podle horního práva. Spolky na ochranu přírody, splňující definici dotčené veřejnosti, se tak budou moci stát účastníky navazujícího řízení za podmínek zákona EIA. V tomto případě se tedy bude muset jednat o řízení o takových záměrech, které budou podléhat posouzení vlivu na životní prostředí uvedených v příloze č. I zákona EIA. S přihlédnutím k novele zákona EIA popsané v kapitole 5.1.3. o změně vymezení podlimitních záměrů, na které se vztahuje posouzení, je možné konstatovat, že spolky budou ve velké míře vyloučeny z těchto řízení. Domnívám se, že i záměry, které nepodléhají posouzení, mohou mít v některých případech velké dopady na životní prostředí a veřejnost by měla mít možnost se těchto řízení účastnit.

5.2 Ochrana životního prostředí při procesu povolování

5.2.1 Ochrana při vyhledávání a průzkumu ložiska

Jak už bylo výše řečeno, tak vyhledávání a průzkum ložiska nerostů je prvotní fází pro hornickou činnost a činnost prováděnou hornickým způsobem. V této fázi zpravidla nedochází k poškození životního prostředí, ale z hlediska ochrany životního prostředí, může být uplatnění ochrany neúčinnější. Právě v této fázi při poměrování zájmu na ochraně přírody a zájmu na vydobytí ložiska může dojít až k upuštění od záměru ložisko dobývat. Ochrana životního prostředí je v této etapě realizována pěti prostředky: 1. řízením o povolení provádění geologických prací; 2. řízením o povolení vyhledávání a průzkumu ložisek důlními díly; 3. povinnostmi při projektování geologických prací; 4. povinnostmi při vlastním provádění geologických prací a 5. vyhodnocováním výsledků geologických prací.¹³⁸

V rámci řízení o stanovení průzkumného území je možné najít několik nástrojů ochrany životního prostředí. V první řadě je nutno zmínit možnost zamítnutí žádosti na stanovení průzkumného území. MŽP žádost zamítne, pokud veřejný zájem převyšuje zájem na dalším průzkumu a následném využití výhradního ložiska,¹³⁹ předmětem posouzení jsou tedy nejen

¹³⁷JELÍNKOVÁ, Jitka. *Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí: praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: Grada, 2017, s. 70

¹³⁸BERNARD, Josef. *Právní ochrana životního prostředí v hornictví. České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 38

¹³⁹§4a odst. 6 zákona o geologických pracích

samotné geologické práce, ale i budoucí těžba.¹⁴⁰ Judikatura hovoří v této souvislosti tak, že veřejný zájem „*který by mohl být v takovém případě zvažován, by jistě byl v tomto směru např. zájem na ochraně přírody a krajiny, ohrožených druhů živočichů či zájem na ukončení dalších rozsáhlých zásahů do krajiny, apod.*“¹⁴¹ Přičemž tento veřejný zájem musí Ministerstvo ve svém rozhodnutí konkretizovat.¹⁴² Dalším důvodem pro zamítnutí může být také rozpor se státní surovinovou politikou či státní politikou životního prostředí.¹⁴³

Dalším způsobem ochrany je vymezení účastníků řízení, kdy účastníkem řízení může být osoba, které zvláštní zákon postavení účastníka přiznává.¹⁴⁴ V tomto případě už se nebude jednat o občanská sdružení na ochranu přírody podle zákona o ochraně přírody a krajiny. Spolky se budou moci zúčastnit daného řízení pouze za podmínky, že se bude jednat o navazující řízení a budou naplňovat znaky dotčené veřejnosti podle zákona EIA. Kromě spolků k ochraně přírody může být ochrana zajišťována ještě prostřednictvím účastenství obce, na jejímž území je návrh průzkumného území nebo jeho části situováno. Nutnost účasti obce pramení především z jejího ústavního práva na samosprávu. A obec podle § 2 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) „*pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem.*“¹⁴⁵ Mimo to se za nástroj zajišťující ochranu životního prostředí v této fázi považuje i povinnost organizace platit poplatky podle § 4b zákona o geologických pracích.

Geologické práce lze provádět na základě schváleného projektu geologických prací, který vychází ze zhodnocení výsledků a poznatků získaných dřívějšími geologickými pracemi.¹⁴⁶ Projekt geologických prací schvaluje objednatel.¹⁴⁷ Zpracovatel projektu je povinen zjišťovat a oznamovat objednateli možnost střetu geologických prací se zájmy chráněnými zvláštními předpisy (získání potřebných povolení, závazných stanovisek, vyjádření, apod. příslušných orgánů státní správy a to zejména orgánů ochrany životního

¹⁴⁰Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. března 2015, sp. zn. 8 As 73/2014

¹⁴¹Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. září 2009, sp. zn. 7 As 59/2009

¹⁴²VÍCHA, Ondřej. K zamítnutí žádosti o stanovení průzkumného území pro vyhledávání a průzkum výhradních ložisek podle zákona o geologických pracích. *České právo životního prostředí*, 2010, roč. 10, č. 28, s. 120

¹⁴³HANÁK, Jakub. Ochrana životního prostředí při využívání nerostu. In JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 482-483

¹⁴⁴§ 4a odst. 1 zákona o geologických pracích

¹⁴⁵Tedy i zájem na ochraně přírody

¹⁴⁶§ 6 odst. 1 a odst. 2 zákona o geologických pracích

¹⁴⁷Podle ust. § 2 písm. a) vyhlášky ČBÚ č. 369/2004 Sb., o projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, oznamování rizikových geofaktorů a o postupu při výpočtu zásob výhradních ložisek se za objednatele považuje „*fyzická nebo právnická osoba, která objednává řešení geologického úkolu od organizace. Objednavatelem geologických prací je také zadavatel, pokud sám není organizací, která bude geologické práce provádět, a jejich provedení objedná od jiné organizace.*“

prostředí), které musejí být vyřešeny do zahájení geologických prací.¹⁴⁸ Příkladem by se geologické práce měly provádět v době vegetačního klidu podle § 8 odst. 2 písm. a) zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu (dále jen „zákon o ZPF“). V souvislosti s tím vidí Bernard problém v tom, že zpracovatel oznamuje střety zájmů pouze objednateli a objednatel sám schvaluje projekt geologických prací. Tím chybí jakýkoli kontrolní mechanismus, který by zajišťoval, že případné střety zájmů budou v projektu opravdu zahrnuty. V takovém případě nemusí být ani zohledněna potřeba ochrany životního prostředí v průběhu projektování.¹⁴⁹ Proto by de lege ferenda bylo vhodné do schvalování projektu geologických prací zahrnout i orgány státní správy.

Při provádění geologických prací jsou organizaci stanoveny další povinnosti, které mají zajistit ochranu životního prostředí. Tyto povinnosti jsou uvedeny v jednotlivých zákonech na ochranu životního prostředí, dále mohou být také povinnosti uloženy v rozhodnutí o stanovení průzkumného území.¹⁵⁰ Základem je povinnost provádět práce odborně,¹⁵¹ racionálně a bezpečně v souladu se schváleným projektem.¹⁵² A dále jsou organizace povinny podle § 11 odst. 2 písm. d) horního zákona „zjistit skutečnosti potřebné k posouzení možných vlivů využívání výhradního ložiska na jiná ložiska, vody a jiné přírodní zdroje, na životní prostředí a na další zákonem chráněné obecné zájmy“. Bernard se domnívá, že je zde nedostatek v absenci povinnosti předat zjištěné skutečnosti orgánu státní správy, tedy nejen zjišťovat je.¹⁵³ Podle mého názoru by se výkladem tohoto ustanovení mělo dojít k závěru, že organizace má i povinnost oznamovací. Jinak by toto ustanovení bylo z mého pohledu obsolentní. Orgány státní správy by tedy měly sdělení těchto informací požadovat.

K ochraně životního prostředí slouží také provádění kontroly MŽP na úseku geologických prací.¹⁵⁴ Ministerstvo je oprávněno rozhodnutí zrušit, pokud poruší organizace opakovaně nebo se závažnými důsledky¹⁵⁵ povinnosti stanovené zákonem o geologických pracích, rozhodnutím vydaným na jeho základě nebo zákony vydanými k ochraně veřejného

¹⁴⁸ § 4 odst. 6 vyhlášky MŽP č. 369/2004 Sb. Blíže: VÍCHA, Ondřej. Ochrana životního prostředí při provádění geologických prací. *České právo životního prostředí*, 2005, roč. 5, č. 15, s. 91-105

¹⁴⁹ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 43-44

¹⁵⁰ DROBNÍK, Martin. Ochrana životního prostředí v hornictví. In DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 563

¹⁵¹ Prostřednictvím odborného řešitele podle ust. § 3 odst. 1 zákona o geologických pracích

¹⁵² § 9 zákona o geologických pracích

¹⁵³ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 45

¹⁵⁴ § 19 zákona o geologických pracích

¹⁵⁵ Blíže k těmto pojmům: rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. února 2002 7 A 43/99-92

zdraví a k ochraně životního prostředí.¹⁵⁶ Dále pak se na provádění geologických prací použije zákon o hornické činnosti spolu s jeho prováděcími předpisy. Nad dodržováním povinností také vykonávají vrchní dozor orgány státní báňské správy, které jsou oprávněny ukládat pokuty.¹⁵⁷

Poslední fází vyhledávání a průzkumu ložisek nerostů je vyhodnocování výsledků geologických prací. Organizace vyhodnocuje veškeré získané poznatky v závěrečné zprávě. Ve zprávě se uvádí zejména výčet provedených prací, odebraných vzorků, provedených měření a pozorování, uvedení metodiky a podmínek získání všech údajů; postupy práce s daty.¹⁵⁸ Součástí závěrečné zprávy je tzv. výpočet zásob, který provádí organizace a pro nějž jsou podkladem tzv. podmínky využitelnosti zásob. Jedná se o soubor ukazatelů množství, jakosti nerostů, geologických, báňsko-technických, ekologických a jiných ukazatelů, podle nichž se posuzuje vhodnost zásob k využití.¹⁵⁹ „*Ekologické podmínky zahrnují limity a omezení, které vyplývají z právních předpisů na úseku ochrany životního prostředí Tyto ukazatele se stanoví způsobem a v rozsahu odpovídající vlivu ekologických podmínek na vymezení nebo klasifikaci zásob na konkrétním území.*“¹⁶⁰

Pokud nebude možné ložisko nerostů vydobýt, dojde k tzv. odpisu zásob. Institut odpisu zásob slouží k vynětí ložiska z evidence zásob nebo jejich převodu do tzv. zásob nebilančních.^{161, 162} Tedy v případě, že by dobývání ložiska vedlo k ohrožení životního prostředí, pak nebude ložisko dobýváno a může dojít k jeho odpisu.¹⁶³ Návrh na odpis může podat organizace a popřípadě i příslušné orgány státní správy na úseku životního prostředí.^{164, 165}

¹⁵⁶ § 21 zákona o geologických pracích

¹⁵⁷ VÍCHA, Ondřej. Ochrana životního prostředí při provádění geologických prací. *České právo životního prostředí*, 2005, roč. 5, č. 15, s. 98

¹⁵⁸ VÍCHA, Ondřej. *Zákon o geologických pracích s komentářem, judikaturou a prováděcími a souvisejícími předpisy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 102-103 (§10 zákona o geologických pracích).

¹⁵⁹ VÍCHA, Ondřej. Ochrana životního prostředí při provádění geologických prací. *České právo životního prostředí*, 2005, roč. 5, č. 15, s. 99; ust. §13 odst. 2 horního zákona a ust. § 17 vyhlášky MŽP 369/2004 Sb.

¹⁶⁰ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 61-62 (§13 horního zákona)

¹⁶¹ Nebilanční zásoby jsou zásoby, které jsou v současnosti nevyužitelné, protože nevyhovují stávajícím technickým a ekologickým podmínkám využití, ale jsou využitelné v budoucnu. Blíže: VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 70-71 (§14a horního zákona).

¹⁶² § 14 a horního zákona

¹⁶³ BERNARD, Michal. Vybrané aspekty horního práva ve vztahu k ochraně životního prostředí a lidských práv. *Via Iuris*, 2006, č. 3, s. 47

¹⁶⁴ Zákon nespécifikuje který orgán ochrany přírody, půjde tedy o jakýkoli orgán podle ust. § 75 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny. Blíže: BERNARD, Michal. Vybrané aspekty horního práva ve vztahu k ochraně životního prostředí a lidských práv. *Via Iuris*, 2006, č. 3, s. 41-48

¹⁶⁵ § 14b odst. 1 a odst. 2 horního zákona

5.2.2 Ochrana při stanovení chráněného ložiskového území

Samotné CHLÚ slouží k ochraně ložiska nikoli tedy k ochraně ostatních složek životního prostředí. Ochrana životního prostředí, jako takového, je v tomto řízení zajištěna pouze dotčenými orgány státní správy, které má MŽP povinnost informovat o zahájení řízení.¹⁶⁶ Dotčenými orgány jsou orgány, které chrání jednotlivé složky životního prostředí.¹⁶⁷ Dotčené orgány vydávají závazná stanoviska k zajištění ochrany i jiných společenských zájmů než je ochrana ložiska, tedy i zájmů na ochraně životního prostředí. MŽP se s nimi musí v rozhodnutí vypořádat.¹⁶⁸

5.2.3 Ochrana při stanovení dobývacího prostoru

Prvotně je ochrana v této fázi zajišťována předběžným souhlasem MŽP. Ministerstvo může totiž do souhlasu promítnout i požadavky na ochranu životního prostředí.¹⁶⁹ Na udělení předchozího souhlasu má sice přednost organizace, pro kterou bylo provedeno vyhledávání a průzkum ložiska, ale toto není stoprocentní. Ministerstvo při udělení předchozího souhlasu také přihlédne k tomu, která organizace zaručuje lepší ochranu právem chráněných zájmů.¹⁷⁰

Dalším prostředkem, který zajišťuje ochranu životního prostředí v tomto řízení, je povinnost OBÚ stanovit dobývací prostor v součinnosti s dotčenými orgány, které participují na řízení předběžnými stanovisky.¹⁷¹ Mimo jiné i stanovisko o posouzení vlivů na životní prostředí, pokud toto posouzení je nutno podle zákona EIA. V případě nesouhlasných stanovisek dochází ke střetu zájmů. Problém může nastat v následující situaci. Organizace má povinnosti podle § 27 odst. 5 horního zákona projednat podmínky stanovení dobývacího prostoru s orgány a fyzickými a právnickými osobami, jimž přísluší ochrana zájmů chráněných podle zvláštního předpisu. Pokud ovšem dotčený orgán takto předběžně projednal s organizací podmínky o stanovení dobývacího prostoru, pak nemá možnost se již k řízení vyjádřit a nebude již k řízení o stanovení dobývacího prostoru přizván podle § 28 odst. 3 horního zákona. A nebude tak mít možnost vyjádřit se ke komplexním podkladům.¹⁷² V této

¹⁶⁶ § 17 odst. 3 horního zákona

¹⁶⁷ BĚLOHRADOVÁ, Jitka, POLÁČKOVÁ, Marie. Vybraná řízení v souvislosti s ochranou nerostného bohatství. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č. 2, s. 178

¹⁶⁸ DROBNÍK, Martin. Ochrana životního prostředí v hornictví. In DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 564

¹⁶⁹ HANÁK, Jakub. Ochrana životního prostředí při využívání nerostu. In JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 489

¹⁷⁰ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 53

¹⁷¹ § 27 odst. 1 v souvislosti s ust. § 28 odst. 5 horního zákona

¹⁷² VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 181-182 (§27 horního zákona).

konstrukci spatřuji problém a myslím si, že dotčené orgány by měly i přesto být přizvány k řízení o stanovení dobývacího prostoru, aby tak účinněji mohly bránit právem chráněné zájmy.

Ochrana je také zaručena účastenstvím, v tomto případě účastenstvím obce, v jejímž obvodu se dobývací prostor nachází. A jelikož se může jednat o navazující řízení podle zákona EIA, pak může být účastníkem i dotčená veřejnost. Dále pak v rozhodnutí OBÚ může stanovit i podmínky k zabezpečení zájmu chráněných zvláštními předpisy. Nedostatkem v ochraně životního prostředí, který jsem již zmínila v předchozím výkladu, je časově neomezené rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru.

Dalším nástrojem ochrany jsou úhrady z dobývacího prostoru podle § 33a až 33g horního zákona. Příjemcem úhrady je pouze obec, na jejímž území se dobývací prostor nachází. Ovšem význam tohoto nástroje je sporadický. Právní úprava neobsahuje účelové určení úhrady.¹⁷³ Ale ve většině případů bude zájmem obce, aby prostředky použila na zahlazení následků těžební činnosti.¹⁷⁴

5.2.4 Ochrana při povolování hornické činnosti

Jak již bylo řečeno v kapitole 4.4.1., předpokladem pro povolení dobývání výhradních ložisek je předložení POPD. Pro ochranu životního prostředí je důležité to, co vše má organizace povinnost přiložit k dokumentaci. Za prvé je organizace povinna přiložit doklady o vyřešení střetu zájmů, toto je řešeno v kapitole 5.4. Dále pak má povinnost přiložit zhodnocení dopadu dobývání na povrch.¹⁷⁵ Toto zhodnocení ovšem provádí sama organizace, proto se dá polemizovat nad objektivitou takového zhodnocení. Tento dokument je zcela bezúčelný, pokud proběhlo posouzení podle zákona EIA.¹⁷⁶ Domnívám se, že v zájmu ochrany životního prostředí by bylo potřeba stávající právní úpravu změnit a zakotvit obligatorní povinnost zhodnocení dopadu dobývání na povrch nezávislým znaleckým posudkem. Dalším důležitým dokumentem je také vyčíslení předpokládaných nákladů na vypořádání očekávaných důlních škod dotčených vlivem dobývání výhradního ložiska a

¹⁷³VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 319 (§33g horního zákona)

¹⁷⁴BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Poplatky spojené s těžbou nerostů dle horního zákona. In TKÁČIKOVÁ, Jana (ed). *Ekonomické nástroje v právu životního prostředí. Sborník příspěvků z konference. Spisy Právnické fakulty MU v Brně, sv. č. 383*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010, s. 205

¹⁷⁵§ 6 odst. 3 písm. c) vyhlášky 104/1988 Sb.

¹⁷⁶BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 59

návrh na vytvoření potřebných finančních rezerv včetně časového průběhu jejich vytváření.¹⁷⁷ Tyto podklady jsou důležité pro ochranu životního prostředí při sanaci a rekultivaci.¹⁷⁸

Ochrana je zajištěna také prostřednictvím účastenství v řízení o povolení dobývat ložisko. A to účastenstvím spolků podle § 9 odst. 3 zákona EIA, v případě že se bude jednat o řízení navazující a také účastenstvím obce.

5.2.5 Ochrana při dobývání výhradního ložiska

Právě při dobývání ložiska může dojít k těm největším dopadům na životní prostředí. Ochrana životního prostředí by v této fázi měla být zajištěna v první řadě podmínkami a omezeními v jednotlivých povoleních získaných v průběhu celého procesu.¹⁷⁹ Sám zákon pak obsahuje i určitá ustanovení, která směřují k ochraně životního prostředí. Těmi jsou například ustanovení týkající se hospodárného využití výhradních ložisek. Jedná se ovšem o ustanovení, která nejsou realizovatelná a postrádají jakýkoli význam.¹⁸⁰

Kontrolu nad činností, plnění rozhodnutí, organizací vykonávají orgány státní báňské správy. Dále pak § 19 odst. 1 kompetenčního zákona stanovuje, že MŽP je orgánem vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí, bohužel v tomto směru ovšem předpisy horního práva nestanovují další nástroje, kterými by MŽP mohlo ekologický dohled realizovat. Zákon o hornické činnosti sice v § 39 odst. 2 věta druhá stanovuje, že vrchní dozor státní báňské správy není dotčen ekologickým dohledem nad těžbou vykonávaným MŽP. Jenže povaha těchto ustanovení je sporadická, Ministerstvu ze zákona o hornické činnosti nevyplývají žádná oprávnění a povinnosti spojené s ekologickým dohledem, proto se jedná spíše o proklamaci.¹⁸¹

Možností ochrany přírody, která tu zůstává, je ochrana prostřednictvím orgánů ochrany životního prostředí, které mohou dohlížet nad dodržováním předpisů k ochraně životního prostředí. Tuto pravomoc jim dává § 66 zákona o ochraně přírody a krajiny.¹⁸² Přičemž orgán může činnost organizace omezit nebo zakázat i přes to, že byla předtím správním orgánem

¹⁷⁷ § 6 odst. 3 písm. g) vyhlášky ČBÚ 104/1988 Sb.

¹⁷⁸ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 59-60

¹⁷⁹ BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 72

¹⁸⁰ Tamtéž

¹⁸¹ VÍCHA, Ondřej. Ekologický dohled nad těžbou. In HANÁK, Jakub a kol. *Kontrolní mechanismy při prosazování ochrany životního prostředí. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; svazek č. 595*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017, s. 183-194

¹⁸² § 66 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny: „Orgán ochrany přírody je oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat“

povolena. Možnost této kontroly Bernard považuje za problematickou a to s ohledem na nemožnost orgánu ochrany životního prostředí zjistit informace o tomto ohrožení, kdy kupříkladu samotná organizace nemá zájem na tom tyto informace dobrovolně sdělit.¹⁸³ Proto se domnívám, že by se mělo uvažovat o zakotvení povinnosti organizace tyto skutečnosti oznamovat orgánům státní báňské správy, které by je měly vyhodnocovat a předávat orgánům ochrany životního prostředí.

Mimo výše zmíněného slouží k ochraně životního prostředí i úhrady z vydobytych nerostů upravené v § 33h až 33o horního zákona, které se dále řídí i nařízením vlády č. 98/2016 Sb., o sazbách úhrady, ve znění pozdější předpisů. V tomto případě už je upravena i účelovost těchto úhrad a to v § 33o, kdy je možné je použít jen k odstranění škod způsobených dobýváním ložisek vyhrazených a nevyhrazených nerostů, zajištění a likvidaci opuštěných důlních děl nebo k sanaci, rekultivaci a revitalizaci pozemků ve vlastnictví státu. Mimo to byly novelou horního zákona č. 89/2016 Sb. zvýšeny sazby úhrady a to i s ohledem na „skutečnost, že finanční zátěž související se zahlazováním negativních důsledků dobývání na krajině a životním prostředí stoupá.“¹⁸⁴

5.2.6 Ochrana při zahlazení následků těžby výhradního ložiska

Zahlazování těžby je velmi důležitou fází k ochraně životního prostředí při těžební činnosti. Právě v této fázi by měly být pozemky, které byly postiženy těžbou, upraveny do takového stavu, aby bylo zabráněno dalším negativním následkům těžby a bylo možné jejich další využití. Podle § 31 odst. 5 horního zákona zajišťuje organizace rekultivace podle zvláštních zákonů, kterými jsou zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů a zákon o ZPF, organizace je tedy povinna zajistit i rekultivaci v případech, kdy těžba probíhá na pozemcích tvořící zemědělský půdní fond nebo na pozemcích určených k plnění funkci lesa.

Podle § 8 odst. 1 písm. c) a d) zákona o ZPF je organizace povinna provádět vhodné povrchové úpravy dotčených ploch, aby tvarem, uložením zeminy a vodními poměry byly připraveny k rekultivaci, pokud provedení rekultivace přichází v úvahu, dále pak provádět podle schválených plánů rekultivaci dotčených ploch, aby byly způsobilé k plnění dalších funkcí v krajině. Podle § 13 odst. 3 písm. c) lesního zákona je organizace povinna průběžně

¹⁸³BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 72

¹⁸⁴Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=500&CT1=0>>

vytvářet předpoklady pro následnou rekultivaci uvolněných ploch; po ukončení záboru pozemku pro jiné účely neprodleně provést rekultivaci dotčených pozemků tak, aby mohly být vráceny plnění funkcí lesa.

Další aspekt ochrany životního prostředí při zahlazení lze nalézt v souvislosti s nakládáním s těžebním odpadem. Organizace je povinna podle § 31 odst. 5 horního zákona po ukončení činnosti monitorovat úložná místa.¹⁸⁵ Další podrobnosti jsou stanoveny v zákoně č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a ve vyhlášce č. 428/2009 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o nakládání s těžebním odpadem, ve znění pozdějších předpisů. Hlavní povinností organizace je v období po ukončení provozu úložného místa odpovědnost za údržbu, monitorování, kontrolu a plnění nápravných opatření po dobu, kterou OBÚ považuje za nutnou s přihlédnutím k povaze a trvání nebezpečí a kterou stanoví v povolení.¹⁸⁶

5.3 Ochrana životního prostředí při dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu

Pro ložiskový průzkum ložisek nevyhrazených nerostů je potřeba pouze dohoda s vlastníkem pozemku. Jelikož lze úpravu zákona o geologických pracích v § 4c chápat jako *lex specialis* vůči obecné úpravě vyhledávání a průzkumu ložiska,¹⁸⁷ v takovém případě se však nezjišťuje vliv geologických prací na životní prostředí. To se může zkoumat až v rámci povolování těžby, to ovšem přináší problémy. Některé organizace by teoreticky mohly provádět „těžbu“ již v rámci geologického průzkumu tzv. odběrem geologických vzorků.¹⁸⁸ Teoreticky by bylo možné takto „vytěžit“ celé ložisko.¹⁸⁹ S ohledem na výše zmíněné by bylo na místě, aby i ložiskový průzkum nevyhrazených nerostů podléhal povolení a tím i obligatornímu posouzení vlivů na životní prostředí.

¹⁸⁵Úložným místem se podle § 2 odst. 2 písm. c) zákona o nakládání s těžebním odpadem rozumí: „*důlní stavba vyhrazená pro ukládání těžebního odpadu v pevném nebo kapalném stavu nebo ve formě roztoku či suspenze, včetně odkališť, přičemž součástí této stavby je zpravidla hráz nebo jiný dílčí objekt sloužící k držení, zachycení, spoutání nebo k jiné podpůrné úloze pro úložné místo, s výjimkou vytěžených prostor, které jsou těžebním odpadem po vytěžení znovu vyplňovány v rámci sanace a rekultivace a při provádění stavebních prací*“

¹⁸⁶§ 10 odst. 4 zákona o těžebních odpadech

¹⁸⁷CHYBA, Jaroslav. Aktuální otázky horního a kutacího práva. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1997, roč. 5, č. 3, s. 335

¹⁸⁸CHYBA, Jaroslav. Několik poznámek k legislativě a metodice geologického průzkumu. *Zpravodaj unie geologických asociací*, 2006, roč. 1, č. 2, s. 8

¹⁸⁹CHYBA, Jaroslav. Aktuální otázky horního a kutacího práva. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1997, roč. 5, č. 3, s. 336

K žádosti o povolení dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu přikládá organizace územní rozhodnutí. V rámci územního řízení o změně využití území v první řadě zajišťuje ochranu obce, na jejímž území má být požadovaný záměr uskutečněn a pak i dotčená veřejnost, pokud se jedná o navazující řízení podle zákona EIA. Dále v rozhodnutí může stavební úřad stanovit podmínky směřující k ochraně životního prostředí.¹⁹⁰ Jako pozitivní vidím úpravu, že rozhodnutí je časově omezeno na 2 roky¹⁹¹ a možnost v případě změny podmínek vydání nového územního rozhodnutí podle § 93 stavebního zákona.

V řízení o povolení dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu se přiměřeně užijí ustanovení o povolování hornické činnosti, včetně okruhu účastníků, proto i ochrana životního prostředí bude v tomto případě obdobná jako u povolování těžby výhradního ložiska. V rámci žádosti o povolení dobývání jsou pak důležité z hlediska ochrany životního prostředí doklady o tom, že je zajištěna ochrana zákonem chráněných zájmů a objektů, jestliže by dobýváním ložiska došlo k jejich ohrožení, pokud nebyla vypořádána již v rámci územního řízení, včetně podmínek a požadavků orgánů ekologického dohledu nad těžbou a doklady, kterými organizace prokáže svá práva k pozemkům.¹⁹² Rozhodnutí o povolení znovu není časově omezeno a v takovém případě mám stejné výtky jako u výkladu k povolení hornické činnosti.

Co se týče samotného dobývání ložiska nevyhrazených nerostů a ochrany životního prostředí, tak se, analogicky užije úprava horního zákona, proto východiska v tomto směru budou stejná jako u dobývání výhradního ložiska. Ovšem organizace nemá v tomto případě povinnost platit úhrady z vydobytých nerostů.

Nyní se zaměřím na ochranu životního prostředí při zahlazení následků těžby ložiska nevyhrazeného nerostu. Organizace zde nemá povinnost sanace, tudíž ani povinnost vytvářet za tímto účelem finanční rezervu. Toto vnímám jako nedostatek právní úpravy. Domnívám se, že i v případech ložiska nevyhrazeného nerostu, by zde měla mít organizace povinnost sanace. A to zejména proto, že i těžbou ložiska nevyhrazeného nerostu mohou vzniknout stejné následky, jako je tomu v případech těžby výhradního ložiska. Organizace má ovšem povinnost rekultivace podle zvláštních právních předpisů a těmito předpisy jsou zákon o ZPF a lesní zákon, toto je stejné jako u rekultivace výhradních ložisek. Dále má organizace povinnost zajistit nebo zlikvidovat důlní dílo. Přičemž žádost o povolení zajištění a likvidace musí obsahovat také doklady o zajištění zákonem chráněných zájmů a objektů, pokud jsou

¹⁹⁰BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 65

¹⁹¹§ 92 odst. 1 stavebního zákona

¹⁹²§ 2 odst. 3 písm. d) vyhlášky ČBÚ č. 175/1992 Sb.

zajištěním nebo likvidací důlních děl a lomů ohroženy. Také doklady o splnění podmínek, stanovených orgánem ekologického dohledu.¹⁹³

5.4 Řešení střetu zájmů

Podle § 10 odst. 1 písm. d) horního zákona je organizace povinna „*včas řešit střety zájmů s cílem omezit nepříznivé vlivy na životní prostředí.*“ Jednotlivé střety zájmů řeší organizace v průběhu celého povolovacího procesu, přičemž v rámci povolení otvírky, přípravy a dobývání je povinnost předložit dokumenty o vyřešení střetu zájmů. Řešení střetu zájmů je upraveno v § 33 horního zákona. Povinnost uzavřít dohodu se nevztahuje na případy, kdy střety zájmů byly vyřešeny při stanovení chráněného ložiskového území, dobývacího prostoru, popřípadě při projektování, výstavbě nebo rekonstrukci dolu a lomu a jestliže postup při řešení stanoví zvláštní předpisy.^{194,195}

Organizace má povinnost řešit střety zájmů buď s orgány veřejné správy, kdy se vychází z předpisů veřejného práva. A také s vlastníky nemovitostí, které mohou být těžbou dotčeny, a jejich ochrana vyplývá ze soukromých zájmů jednotlivých vlastníků. Základem řešení střetu zájmů je dohoda, přičemž v případě ochrany veřejného zájmu, má taková dohoda veřejnoprávní povahu a lze ji považovat za veřejnoprávní smlouvu. Mezi organizací a vlastníkem se také uzavírá dohoda, ale tato dohoda má soukromoprávní povahu.¹⁹⁶

Dohoda je platná, pokud byla předložena krajskému úřadu a ten s ní nevyslovil nesouhlas.¹⁹⁷ Zde se domnívám, že by bylo na místě změnit stávající právní úpravu a zakotvit zde potřebu vydání rozhodnutí. Pokud nedojde k dohodě, rozhodne o řešení střet zájmů MPO po projednání s MŽP a ČBÚ v součinnosti s ostatními dotčenými ústředními orgány státní správy s přihlédnutím ke stanovisku krajského úřadu.¹⁹⁸ Pokud někdo namítá, že s ním nebyl vyřešen střet zájmů, ač tomu tak být mělo, musí toto prokázat.¹⁹⁹ Podle Czajkowského by vyřešení střetu zájmů mělo být zejména věcí organizace, která hodlá ložisko těžít a nikoli jít k tíži majitele pozemku, pokud k dohodě nedojde.²⁰⁰ S tímto názorem se ztotožňuji a

¹⁹³ § 6 odst. 2 písm. b) vyhlášky ČBÚ č. 175/1992 Sb.

¹⁹⁴ Jedná se zejména o právní předpisy z oblasti ochrany životního prostředí, na jejichž základě jsou vydávány podkladové správní akty (závazná stanoviska), které jsou nezbytným závazným podkladem pro vydávání povolení hornické činnosti. Blíže: VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 299 (§33 horního zákona).

¹⁹⁵ §33 odst. 2 horního zákona

¹⁹⁶ VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017, s. 295-298 (§33 horního zákona)

¹⁹⁷ § 33 odst. 2 horního zákona

¹⁹⁸ § 33 odst. 3 horního zákona

¹⁹⁹ MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I*. 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a. s., 1999, s. 116

²⁰⁰ CZAJKOWSKI, Jan. *Řešení střetů zájmů v horním právu. Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 6, s. 42

domnívám se, že právě na organizaci by mělo ležet důkazní břemeno o tom, zda tu střet zájmů je či není.

6 Srovnání s polskou právní úpravou

Nyní se zaměřím na právní úpravu obsaženou v polském právu. Horní a geologické právo v Polsku je upraveno v zákoně ze dne 9. června 2011 – Prawo geologiczne i górnictwo²⁰¹ (dále jen „P.g.g.“) a dalšími prováděcími předpisy.²⁰² Tento zákon mimo jiné upravuje geologické práce a těžbu nerostů z ložisek a požadavky na ochranu přírody při těchto činnostech. Na organizaci polské veřejné správy participující Ministr životního prostředí, vojvodové a starostové powiatů (okresů). Dále pak je v Polsku státní báňská správa, která se skládá z Vyššího báňského úřadu, v jehož čele je předseda, 9 obvodních báňských úřadů a jednoho specializovaného báňského úřadu s působností pro celé Polsko.²⁰³ Polský zákon rovněž jako český horní zákon rozděluje nerosty na „vyhrazené“ a „nevyhrazené“ tím, že upravuje vlastnictví jednotlivých druhů nerostů v čl. 10 P.g.g, tedy ty, jejichž vlastníkem je stát a ty, kdy vlastníkem je vlastník pozemku, kde se nerost nachází. Přičemž do ložisek vyhrazených nerostů spadají také dutiny v zemské kůře (jak umělé, tak přirozené) a všechny nerostné suroviny nacházející se v námořním prostoru Polska.²⁰⁴

Pro vyhledávání a průzkum ložisek vyhrazených nerostů je nutné získat koncesi. Tyto geologické práce se provádějí na základě plánu geologických prací, který mimo jiné musí obsahovat také opatření, kterými organizace zajistí ochranu životního prostředí při provádění prací.²⁰⁵ U nevyhrazených nerostů se získání koncese ke geologickým pracím sice nepožaduje, ale organizaci musí být schválen plán geologických prací ve správním řízení formou správního rozhodnutí, které je časově omezeno, a to nejdéle na dobu 5 let. Plán nebude schválen, pokud by geologické práce mohly porušit požadavky na ochranu životního prostředí.²⁰⁶ Po provedení geologických prací musí organizace vypracovat geologickou dokumentaci, ve které uvede výsledky získané geologickými pracemi. Tedy velikost ložiska, typ nerostu, kde se ložisko nachází, prvky životního prostředí v okolí ložiska atd. Geologická dokumentace podléhá schválení a podle čl. 95 P.g.g. musí být do 2 let zapracována do územních plánovacích dokumentací.²⁰⁷ V Polsku nemají přímo nástroj, směřující k územní ochraně ložiska, jako u nás. V Polské právní úpravě je způsob územní ochrany ložiska

²⁰¹ Dz.U. nr 163 poz. 981

²⁰² Vyšší báňský úřad Polské republiky. *Seznam právních předpisů* [online]. wug.gov.pl, [cit. 5. března 2018]. Dostupné na: <http://www.wug.gov.pl/prawo/nowe_pgg>

²⁰³ Tamtéž

²⁰⁴ LIPINSKI, Aleksander. Komentarz do art. 10—12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnictwo. *Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska*. 2017. Issue 1, s. 17

²⁰⁵ Čl. 79 P.g.g.

²⁰⁶ Čl. 80 P.g.g.

²⁰⁷ Čl. 88an. P.g.g.

vymezen v zákoně o plánování a územním rozvoji,²⁰⁸ nicméně tato ochrana je velmi nepřehledná a nedostatečná.²⁰⁹ Pro dobývání ložiska, a to jak ložiska vyhrazených, tak nevyhrazených nerostů, musí organizace také získat koncesi.²¹⁰

Právní úpravu udělování koncesí pro geologické práce i pro dobývání ložisek můžeme nalézt v čl. 21an P.g.g. Některá ustanovení se vztahují na obě tyto činnosti, jiné pouze na jednu. Dále se udělování koncese řídí také zákonem o svobodném hospodářství²¹¹ a polským správním řádem (dále jen „PSŘ“).^{212,213} Podle druhu ložiska a prováděné činnosti je k udělení koncese příslušný určitý orgán státní správy.²¹⁴ S ohledem na ochranu životního prostředí musí být v obou žádostech o udělení koncese specifikováno, jakým způsobem budou vypořádány negativní následky na životním prostředí.²¹⁵ V žádosti o udělení koncese k dobývání ložisek nerostů musí být také specifikovány technologie užití k dobývání s ohledem na snížení nepříznivých dopadů na životní prostředí.²¹⁶ Samotný orgán příslušný k udělení koncese pak může udělení koncese odmítnout, pokud by činnost měla vést k poškození životního prostředí.²¹⁷ Pokud je koncese udělena, může obsahovat speciální požadavky na ochranu životního prostředí.²¹⁸ Dále pak obsahuje platnost, která musí být minimálně 3 roky a nesmí přesáhnout 50 let.²¹⁹ S ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES je i zde speciální úprava pro vyhledávání, průzkum a dobývání uhlovlodíků v čl. 43 až 49 P.g.g., kdy se vede výběrové řízení.

K žádosti o udělení koncese k dobývání ložiska je povinnost přiložit posouzení EIA, pokud se v daném případě požaduje posouzení těchto záměrů, což je stanoveno v prováděcím předpise.²²⁰ V rámci řízení EIA musí orgán zajistit účast veřejnosti (fyzických osob a právnických osob, jejichž předmětem činnosti je ochrana životního prostředí).²²¹

²⁰⁸ Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 - Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

²⁰⁹ WILAND, Marek. Złoża kopalin i ich wydobywanie a planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN*. 2015, Nr. 91, s. 227-231

²¹⁰ Čl. 21 a 22 P.g.g.

²¹¹ Dz.U. 2004 nr 173 poz. 1807, Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej

²¹² Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168, Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego

²¹³ OLEJARCZYK, EWA. Charakter prawny koncesji regulujących działalność geologiczną i górnictwa. In DOBROWOLSKI, Grzegorz a RADECKI, Gabriel, (ed). *Prawna regulacja geologii i górnictwa w Polsce, Czechach i na Słowacji: wybrane zagadnienia*. Katowice: Grupainfomax, 2014, s. 346

²¹⁴ Čl. 22 P.g.g.

²¹⁵ Čl. 24 § 1 P.g.g.

²¹⁶ Čl. 24 § 3 P.g.g.

²¹⁷ Čl. 29 § 1 P.g.g.

²¹⁸ Čl. 30 § 2 P.g.g.

²¹⁹ Čl. 21 § 4 P.g.g.

²²⁰ Timto předpisem je Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1397, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

²²¹ BOROWSKI, Jakub, WALAS, Martyna. The Environmental Impact Assessment in the Polish Law – Selected Issues. *Polish Yearbook of Environmental Law*. 2016, No. 6, s. 51-52

Organizace může provádět těžbu na základě plánu těžby, který podléhá schválení ve správním řízení a v němž musí organizace mimo jiné specifikovat i zajištění ochrany životního prostředí.²²² Na průběh činnosti dohlíží orgány báňské správy. Pokud by organizace svým jednáním porušila požadavky P.g.g. na ochranu životního prostředí nebo nedodržela podmínky koncese, vyzve orgán, který koncesi udělil, organizaci, aby od svého jednání upustila nebo následek napravila a pokud tak neučiní, může orgán koncesi omezit nebo odebrat.²²³ Přičemž odebrání koncese organizaci nezavazuje plnit povinnosti týkající se požadavků na ochranu životního prostředí.²²⁴

Co se týče účasti veřejnosti při řízeních podle P.g.g., pak obecně je účast veřejnosti zakotvena v čl. 31 PSŘ, kdy tzv. společenské organizace²²⁵ mohou požadovat svoji účast na řízení, pokud to odůvodňují jejich stanovy a na jejich účasti je veřejný zájem. Správní orgán má pak povinnost veřejnost, která by vzhledem ke svým stanovám a veřejnému zájmu měla zájem se řízení účastnit, o zahájení řízení informovat.²²⁶ O možnosti jejich účasti pak rozhoduje správní orgán.²²⁷ Pokud se ovšem veřejnost účastnila řízení, ve kterém se již posuzovaly dopady na životní prostředí, tak podle čl. 33 P.g.g. se právnické osoby na ochranu životního prostředí již nemohou účastnit řízení o udělení koncese podle P.g.g.²²⁸ Nutno dodat, že v ostatních řízeních podle P.g.g. se spolky na ochranu životního prostředí účastnit mohou, např. řízení o schválení plánu těžby.²²⁹

Další podmínkou, kterou musí organizace splnit je uzavření smlouvy o důlním užívání se státem. Tato povinnost je dána v případech, kdy je pro činnost potřeba získání koncese a jedná se o ložiska náležející státu. Dohoda může být uzavřena nanejvýš na 50 let. O tom, s kým stát uzavře smlouvu o užívání, může být vedeno výběrové řízení. Kritérii jsou technická a finanční způsobilost organizace, navrhované technologie prací a navrhované poplatky za užívání.²³⁰

²²² Čl. 108 P.g.g.

²²³ Čl. 37 P.g.g.

²²⁴ Čl. 39 P.g.g.

²²⁵ Čl. 5 §2 odst. 5 PSŘ

²²⁶ Čl. 31 § 4 PSŘ

²²⁷ CEGLARSKI, Bartłomiej. *Organizacje społeczne oraz ich udział w postępowaniu* [online]. samorzad.infor.pl, 7. března 2017 [cit. 15. března 2018]. Dostupné na: <<http://samorzad.infor.pl/sektor/organizacja/postepowanie-administracyjne/753223,Organizacje-spoleczne-oraz-ich-udzial-w-postepowaniu.html>>

²²⁸ MAJ, Jolanta. Procedura udzielania koncesji na wydobywanie kopalín przez starostę. *Kopaliny - Dwumiesięcznik górnictwa odkrywkowego*, 2012, Nr. 78, s. 4-5

²²⁹ K tomu: Rozsudek Provinčního správního soudu v Gliwicích ze dne 24. července 2013, sp.zn. III SA / GI 838/13; Rozsudek Nejvyššího správního soudu Polska ze dne 9. března 2015, sp. zn. II GSK 1699/14

²³⁰ Čl. 12an P.g.g.

Polský zákon o ochraně životního prostředí²³¹ pak dává v čl. 125 a 126 podmínky pro využívání ložiska nerostů. Minerální ložiska podléhají ochraně spočívající v jejich racionálním dobývání a komplexním využívání nerostů včetně přidružených nerostů. Využívání ložisek nerostných surovin se provádí ekonomicky odůvodněným způsobem s využitím prostředků, které omezují poškození životního prostředí a zajišťují racionální těžbu a správu nerostných surovin. Dále pak je těžební organizace povinna též vytvářet finanční fondy za účelem následné likvidace těžebního zařízení, a to bez ohledu na to, jaký nerost dobývá.²³² Po ukončení těžby musí organizace mimo jiné také provést nezbytná opatření pro ochranu životního prostředí a rekultivace půdy po těžbě, a to znovu bez ohledu na druh těženého nerostu.²³³ Pro toto zpracovává plán likvidace, který podléhá schválení.²³⁴

Při srovnání s úpravou ČR musím nejdříve poukázat na to, že Polsko má jednotný kodex, který upravuje geologické a horní právo. Tímto směrem by se měla vydat ČR a právní úprava také ucelit. Instituty, které naše právní úprava oproti polské postrádá, jsou pak časové omezení koncesí. Dále pak možnost povolovacího orgánu koncesi omezit nebo odebrat, pokud by organizace jednáním porušila požadavky na ochranu životního prostředí. ČR vykonává ekologický dohled nad těžbou MŽP, ale bohužel nemá žádné nástroje, kterými by toto mohl realizovat. Kladně hodnotím institut smlouvy o užívání. Podle mého názoru by tento institut mohl být zaveden i u nás. Tento institut by umožnil výběr vhodné nabídky podle kritéria užití technologie, která by byla nejméně invazivní k životnímu prostředí a zároveň by umožňoval co nejvýhodnější odvádění poplatků pro stát. Poté také kladně hodnotím povinnost organizace nechat si správním orgánem schválit plán geologických prací, kdy v ČR takováto úprava chybí, což může vytvářet problémy.

Jak bylo výše řečeno, tak veřejnost může být účastníkem řízení o udělování koncese, ale s ohledem na čl. 33 P.g.g., tak bude ve velké míře vyloučena, a to v případech, kdy už proběhlo řízení, ve kterém byl posuzován vliv na životní prostředí, typicky řízení EIA. V Polsku je tedy možnost účasti veřejnosti na udělování koncesí také velmi malá.

Na rozdíl od ČR v Polsku nerozlišují v úpravě průběh dobývání a následného zahlazování těžební činnosti, kdy v Polsku je organizace povinna jak vytvářet finanční rezervu, tak

²³¹ Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627, Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska

²³² Čl. 128 § 1 P.g.g.

²³³ Čl. 129 § 1 odst. 5 P.g.g.

²³⁴ Blíže: 3) KAZMIERCZAK, Urszula a kol. *Reclamation of post mining areas* [online]. mpo.cz, 17. prosince 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné na: <<https://www.mpo.cz/assets/cz/stavebnictvi-a-suroviny/surovinova-politika/vyzvy-seminare-a-informace-ze-sveta-nerostnych-surovin/2018/1/4--Reclamation.pdf>>

zajišťovat nezbytná opatření pro ochranu životního prostředí a rekultivaci půdy. V tomhle směru by se ČR měla svojí právní úpravou vydat cestou Polska.

Je zřejmé, že při srovnání se dá dojít k závěru, že určité věci jsou v Polsku lépe upravené a určité nikoli. Z těch lépe upravených bychom si měli vzít příklad a inspirovat se. K tomu bych chtěla ještě dodat, že v současné době probíhá projekt EU – Smart and Green Mining Regions of EU, kterého se účastní i ČR a Polsko. Projekt má posloužit k výměně zkušeností týkajících se těžby, s tím související územní plánování a ochrana životního prostředí.²³⁵

²³⁵Internetové stránky projektu: <https://www.interregeurope.eu/remix/>

7 Závěr

Jedním z cílů mé diplomové práce bylo popsat a zhodnotit úpravy povolovacích procesů. V této souvislosti musím konstatovat, že horní právo je upraveno opravdu velmi rozličným množstvím právních předpisů. Základními právními předpisy z oblasti horního práva je horní zákon, zákon o hornické činnosti a zákon o geologických pracích. Mimo to je horní právo upraveno také velkým množstvím vyhlášek MŽP a ČBÚ. Právní úprava je tak značně roztržštěná a pro adresáty nepřehledná, proto de lege ferenda by bylo vhodné ji sjednotit. Dalším nedostatkem je pak nedostatečné zákonné vymezení vyhrazených a nevyhrazených nerostů, které pro adresáty může vytvářet nejistotu. A také rozdělení ložisek nerostů na výhradní ložisko a ložisko nevyhrazeného nerostu, kdy je pouze formálního charakteru a přitom se může jednat o totožné nerosty. V tomto ohledu by bylo na místě sjednotit právní úpravu následného nakládání s těmito ložisky, popřípadě s nějakými odchylkami, ale koncepce by dle mého názoru měla být stejná.

Samotný proces povolování jsem vzhledem k právní úpravě rozdělila na procesy týkající se výhradního ložiska a na ty, které se týkají ložiska nevyhrazeného nerostu. K dobývání výhradního ložiska, jakožto hornické činnosti, je zapotřebí stanovit průzkumné území, následně CHLÚ, dobývací prostor a získat povolení otvírky, přípravy a dobývání. A v rámci těchto řízení je potřeba získat i další stanoviska a souhlasy od dotčených orgánů. Na výčtu těchto procesů je vidět složitost české úpravy. V tomto směru se domnívám, že by bylo vhodné úpravu zjednodušit. Dále podle mého názoru je velkým nedostatkem časová neomezenost povolení otvírky, přípravy a dobývání, zde by de lege ferenda mělo být upraveno časové omezení povolení. Dále se domnívám, že by více povolovacích řízení mohlo být upraveno jako řízení o výběru žádosti, kde by byla hodnocena objektivní kritéria. Mohla by být tak vybírána organizace, která by nabízela efektivní, ekonomický a ekologický způsob dobývání ložiska. Tato změna by však předpokládala, že geologický průzkum nových ložisek vyhrazených nerostů by zadával vlastník nerostu (stát) organizacím. A organizace by neměla přednostní právo na získání povolení těžby. A na těchto lokalitách by byly prováděny výběry organizací.

Oproti výše zmíněnému je úprava směřující k vydobytí ložiska nevyhrazeného nerostu, jako činnosti prováděné hornickým způsobem, benevolentnější. V těchto případech není potřeba stanovit průzkumné území, ani CHLÚ či dobývací prostor. Ke geologickým pracím postačuje souhlas vlastníka pozemku. Organizace potřebuje pouze územní rozhodnutí o

změně využití území a následně povolení k činnosti prováděné hornickým způsobem. Organizace je osvobozena od úhrad, netvoří finanční rezervy ani nezajišťuje sanaci.

Rozdílnost právní úpravy dobývání výhradních ložisek a ložisek nevyhrazených nerostů se mi jeví jako neodůvodnitelná, už vzhledem k podmínkám, na základě kterých se ložiska dělí. Fakt, že se pouze jedná o ložisko náležející do vlastnictví soukromé osoby, by rovnou neměl zapříčinit, že stát bude k využívání takovýchto ložisek benevolentnější. Domnívám se, že by úprava ve velké části mohla být sjednocena, a to i přesto, že vlastníkem nerostu je vždy někdo jiný. Zejména co se týče placení úhrad a povinnosti zajistit sanaci a k tomu tvorba finančních rezerv. To za současného zachování vlastnictví ložisek. Dále pak u provádění geologických prací, kdy na jedné straně u výhradních ložisek vlastníci pozemku neparticipují na řízení, ale na straně druhé u nevyhrazeného ložiska je jedinou podmínkou dohoda s nimi. Zde by byla potřeba u výhradního ložiska zapojit do řízení vlastníky pozemku a u ložiska nevyhrazeného nerostu zase zakotvit alespoň schvalování projektu geologických prací.

Dále jsem se zabývala ochranou životního prostředí v horním právu. Právo na příznivé životní prostředí je zakotveno již na ústavní úrovni a následně jednotlivými zákony. Sám horní zákon zakotvuje určité mechanismy sloužící k ochraně životního prostředí, jimiž jsou například povinné přílohy k žádostem o povolení, účastenství, řešení střetu zájmů a ekologický dohled MŽP nad dobýváním, zde ovšem nejsou MŽP dány potřebné nástroje pro jeho realizaci, což by měl zákonodárce změnit.

Za základní mechanismus zajišťující ochranu životního prostředí při dobývání nerostů považuji řízení EIA, které hodnotí vlivy na životní prostředí a následně i v navazujících řízeních se díky zákonu EIA může stát účastníkem dotčená veřejnost. Tedy nyní už jediná právní úprava, díky které mohou spolky na ochranu životního prostředí být účastníky řízení podle horního práva. De lege ferenda by ovšem bylo na místě odstranit u hodnocení podlimitních záměrů územní podmínky.

Spolky na ochranu přírody se díky novele, která změnila § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny již nebudou moci zúčastnit povolovacích řízení. Jejich jediná možnost je, pokud se bude jednat o navazující řízení podle zákona EIA. Domnívám se, že tato úprava je nešťastná a bylo by na místě účast místně příslušných spolků v daných řízeních zakotvit.

Při řízeních směřujících k dobývání výhradního ložiska může být ochrana životního prostředí zajištěna nejvíce při stanovení průzkumného území. Důležitým instrumentem je možnost MŽP již v rámci stanovení průzkumného území zamítnout žádost, z důvodu veřejného zájmu, který by mohl převýšit zájem na dobývání. Mimo toto je dalším instrumentem i účastenství obce, která má povinnosti pečovat o rozvoj území, potřeby svých

občanů a chrání veřejný zájem při plnění svých úkolů. Poté také splněním povinností při projektování geologických prací, kde jsou ale velké nedostatky právní úpravy, kdy by bylo na místě, aby projekty geologických prací byly schvalovány orgány státní báňské správy. A při provádění geologických prací by měla být zakotvena povinnost oznamovat zjištěné skutečnosti a vlivy, které by mohl mít záměr na životní prostředí. V rámci povolení otvírky, přípravy a dobývání by bylo potřeba zakotvit povinnost zhodnocení dopadů dobývání na povrch nezávislým znaleckým posudkem a časové omezení povolení. Při samotném dobývání je ochrana zajištěna dohledem MŽP, který je ale spíše proklamativní a také možnostmi orgánů na ochranu přírody činnost organizace, která nedodrhuje předpisy na ochranu přírody, omezit nebo zakázat. Tento institut ovšem nemůže být fakticky využíván z důvodu, že orgán se nedozví o takovémto porušení. Dalšími instituty, zajišťující ochranu životního prostředí při povolování hornické činnosti, jsou participace dotčených orgánů, placení úhrad, tvorba finančních rezerv. Po dobývání je následně ochrana zajištěna sanací a rekultivací.

Od výše zmíněného jsou odchylky u povolovacích procesů směřujících k dobývání ložiska nevyhrazeného nerostu. Zde je první nedostatek, že se při geologických pracích nestanoví průzkumné území, tudíž se nezjišťuje vliv na životní prostředí. MŽP nemá možnost zamítnout žádost o stanovení průzkumného území z důvodu veřejného zájmu, který by mohl převýšit zájem na dobývání jako u ložiska výhradního nerostu. Tento rozdíl by se měl de lege ferenda napravit. I u nevyhrazeného ložiska může existovat veřejný zájem, který je potřeba chránit. Dále organizace neplatí úhrady, nezajišťuje sanaci, tedy netvoří finanční rezervy. Domnívám se, že těžbou nevyhrazených nerostů může být způsobena stejná škoda na životním prostředí, tak jako u těžby výhradních nerostů. Proto, by úprava povolování těžby ložisek nevyhrazených nerostů měla být ve větší části sjednocena s úpravou těžby výhradních ložisek.

Jak je vidno, úprava ochrany životního prostředí v horním právu je velmi rozsáhlá. I přesto by bylo potřeba některé věci změnit, jiné zpřesnit. Na ochranu životního prostředí v horním je opravdu velké množství nástrojů, otázkou je, jakým způsobem jsou tyto nástroje využívány. Lze konstatovat, že velké množství je málo využíváno nebo není možné je prakticky uplatnit.

Polská právní úprava horního a geologické práva je v některých ohledech podobná naší a v jiných se zase liší. Povolovací procesy v Polsku jsou méně časově náročné, a skládají se zejména ze dvou významných institutů. Institut udělení koncese a smlouva o užívání. U povolovacích procesů stejně jako u nás záleží na tom, o jaký nerost se jedná, ale i přesto se domnívám, že v polské právní úpravě jsou procesy týkající se nevyhrazených nerostů lépe

upraveny. Je větší ingerence státu v těchto procesech, zejména s ohledem na geologické práce, kdy plán geologických prací musí u nevyhrazeného nerostu podléhat schválení příslušného orgánu. Dále pak na rozdíl od úpravy ČR je v Polsku zakotvena časová omezenost koncesí a i smlouvy o užívání. Tyto úpravy by mělo ČR také zvážit.

Co se týče ochrany životního prostředí při povolovacích procesech v Polsku, pak se dá říct, že stejně jako v ČR je tady velké množství mechanismů, které mají zaručit ochranu. Zejména řízení EIA, dále pak dokumentace přikládané k žádostem či co musí žádosti obsahovat. Příkladem je třeba naložení s negativními následky na životním prostředí, průběžným dohledem ze strany polských orgánů a v neposlední řadě pak účastí sociálních organizací v řízení. Tato účast je zakotvena v PSŘ, ovšem P.g.g. tuto účast oklešťuje, kdy sociální organizace na ochranu přírody se nemohou účastnit řízení o udělení koncese pokud již bylo vedeno řízení o posouzení vlivů na životní prostředí s účastí veřejnosti. V tomto případě je tedy polská úprava odlišná od té naší, kdy je ještě menší možnost účasti veřejnosti.

Ovšem některé instituty, které jsou v polské právní úpravě, by mohly být pro ČR inspirativní. Je tomu například smlouva o užívání či možnost orgánu, který koncesi udělil, koncesi omezit nebo odebrat, pokud by organizace jednáním porušila požadavky na ochranu životního prostředí. A jako další inspiraci pro ČR je pak zakotvení povinnosti sanace a tvorba finančních rezerv bez ohledu na druh těženého ložiska nerostu.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a sborníky

- 1) BAHÝLOVÁ, Lenka, KOCOUREK, Tomáš, VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí. Online - komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 306 s.
- 2) BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Poplatky spojené s těžbou nerostů dle horního zákona. In TKÁČIKOVÁ, Jana (ed). *Ekonomické nástroje v právu životního prostředí. Sborník příspěvků z konference. Spisy Právnické fakulty MU v Brně, sv. č. 383*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010, s. 190-207.
- 3) DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. 629 s.
- 4) DVOŘÁK, Libor. *Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 230 s.
- 5) HANÁK, Jakub a kol. *Kontrolní mechanismy při prosazování ochrany životního prostředí. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; svazek č. 595*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. 241 s.
- 6) JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: obecná část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016. 715 s.
- 7) JANČÁŘOVÁ, Ilona a kol. *Právo životního prostředí: zvláštní část*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 621 s.
- 8) JELÍNKOVÁ, Jitka. *Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí: praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: Grada, 2017. 272 s.
- 9) MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl I*. 1. vydání. Ostrava: MONTANEX, a.s., 1999. 246 s.
- 10) MAKARIUS, Roman. *České horní právo: Díl II*. 1. vydání. Ostrava: MONTANEX a.s., 2000. 172 s.
- 11) OLEJARCZYK, EWA. Charakter prawny koncesji regulujacych dzialalnosc geologiczna i gornicza. In DOBROWOLSKI, Grzegorz a RADECKI, Gabriel, (ed). *Prawna regulacja geologii i górnictwa w Polsce, Czechach i na Słowacji: wybrane zagadnienia*. Katowice: Grupainfomax, 2014, s. 338-354.
- 12) PEKÁREK, Milan. K některým právním aspektům vztahu investor – životní prostředí. In HRABCOVÁ Dana. *Moderní veřejná správa a ombudsman*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2005, s. 127-134.

- 13) SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Organizace státní správy – vývojové tendence*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 256 s.
- 14) SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Správní právo: zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 494 s.
- 15) TOMOSZKOVÁ, Veronika. Význam práva na příznivé životní prostředí. In BUBELOVÁ, Kamila. *Pocta Eduardu Vlčkovi k 70. narozeninám*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 435-442.
- 16) VÍCHA, Ondřej. *Horní zákon; Zákon o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017. 937 s.
- 17) VÍCHA, Ondřej. Ložiska nevyhrazených nerostů jako součást pozemku – vybrané otázky. In *Sborník z konference Dny práva – 2012 – Days of Law, 6. ročník mezinárodní konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 2375–2390. Dostupné na https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/pozemek/VichaOndrej.pdf.
- 18) VÍCHA, Ondřej. Prospection, exploration and production of hydrocarbons under the EC-Law. In DAMOHORSKÝ, Milan (ed). *Czech and European Environmental Law Yearbook – Volume 3*. Prague: Czech Society for Environmental Law, 2008, s. 49 – 54.
- 19) VÍCHA, Ondřej. *Základy horního a energetického práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015. 228 s.
- 20) VÍCHA, Ondřej. *Zákon o geologických pracích s komentářem, judikaturou a prováděcími a souvisejícími předpisy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 272 s.
- 21) VOMÁČKA, Vojtěch a kol. *Posuzování vlivů záměrů a koncepcí na životní prostředí. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; svazek č. 561*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016. 336 s.

Odborné články

- 1) BERNARD, Josef. Právní ochrana životního prostředí v hornictví. *České právo životního prostředí*, 2007, roč. 7, č. 20, s. 5-95.
- 2) BERNARD, Michal. Vybrané aspekty horního práva ve vztahu k ochraně životního prostředí a lidských práv. *Via Iuris*, 2006, č. 3, s. 41-48.

- 3) BĚLOHRADOVÁ, Jitka, POLÁČKOVÁ, Marie. Vybraná řízení v souvislosti s ochranou nerostného bohatství. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č. 2, s. 176-184.
- 4) BOROWSKI, Jakub, WALAS, Martyna. The Environmental Impact Assessment in the Polish Law – Selected Issues. *Polish Yearbook of Environmental Law*. 2016, No. 6, s. 37-55.
- 5) CZAJKOWSKI, Jan. Řešení střetů zájmů v horním právu. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 6, s. 42-43.
- 6) EISOVÁ, Anna. Právní povaha rozhodování v pochybnostech podle horního zákona. *Acta iuridica olomucensia*, 2017, roč. 12, č. 2, s. 246-254.
- 7) HUMLÍČKOVÁ, Petra, VOMÁČKA, Vojtěch, ZÁHUMENSKÁ, Vendula. Novela procesu EIA – více otázek než odpovědí. *České právo životního prostředí*, 2015, roč. 15, č. 37, s. 7-36.
- 8) CHYBA, Jaroslav. Aktuální otázky horního a kutacího práva. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1997, roč. 5, č. 3, s. 329-327.
- 9) CHYBA, Jaroslav. Několik poznámek k legislativě a metodice geologického průzkumu. *Zpravodaj unie geologických asociací*, 2006, roč. 1, č. 2, s. 6-11.
- 10) LIPINSKI, Aleksander. Komentarz do art. 10—12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnictwo. *Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska*. 2017. Nr. 1, s. 11-31
- 11) MAJ, Jolanta. Procedura udzielenia koncesji na wydobywanie kopalin przez starostę. *Kopaliny - Dwumiesięcznik górnictwa odkrywkowego*, 2012, Nr. 78, s. 3-8.
- 12) MAKARIUS, Roman. Právo a odpovědnost těžebních organizací ve vztahu k organizacím, které vykonávají činnost pro ně dodavatelským způsobem. *Uhlí – Rudy – Geologický průzkum*, 2001, roč. 8, č. 12, s. 395-396.
- 13) NOUZA, Richard, DREISEITL, Ivo. Surovinová politika a využívání nerostného bohatství. *Uhlí – Rudy – Geologický průzkum*, 1997, roč. 4, č. 11, s. 334.
- 14) STAŠA, Josef. Hornictví a střety ve sféře veřejného zájmu. *Uhlí – Rudy – Geologický průzkum*, 2000, roč. 7, č. 2, s. 4-8.
- 15) STEJSKAL, Vojtěch. Zrušení účasti veřejnosti v řízeních podle stavebního zákona a další špatné zprávy pro ochranu životního prostředí a lidská práva. *České právo životního prostředí*, 2017, roč. 17, č. 44, s. 7-10.
- 16) ŠVARCOVÁ, Kateřina. Posuzování vlivů na životní prostředí - účast veřejnosti. *České právo životního prostředí*, 2015, roč. 15, č. 37, s. 37-60.

- 17) TOMOSZKOVÁ, Veronika, ADAMEOVÁ, Zuzana. Zpráva z Česko-Polsko-Slovenské konference na téma konflikty v oblasti ochrany životního prostředí. *České právo životního prostředí*, 2011, roč. 11, č. 30, s. 70-75.
- 18) VÍCHA, Ondřej. K zamítnutí žádosti o stanovení průzkumného území pro vyhledávání a průzkum výhradních ložisek podle zákona o geologických pracích. *České právo životního prostředí*, 2010, roč. 10, č. 28, s. 116-120.
- 19) VÍCHA, Ondřej. Ochrana životního prostředí při provádění geologických prací. *České právo životního prostředí*, 2005, roč. 5, č. 15, s. 91-105.
- 20) WILAND, Marek. Złoża kopalin i ich wydobywanie a planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN*. 2015, Nr. 91, s. 227-244.

Právní předpisy

- 1) Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 2) Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů
- 5) Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů
- 6) Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- 7) Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 8) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 9) Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- 10) Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- 11) Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů
- 12) Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

- 13) Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů
- 14) Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 15) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- 16) Zákon č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 17) Vyhláška MŽP č. 364/1992 Sb., o chráněném ložiskovém území, ve znění pozdějších předpisů
- 18) Vyhláška ČBÚ č. 172/1992 Sb., o dobývacích prostorech, ve znění pozdějších předpisů
- 19) Vyhláška ČBÚ č. 104/1988 Sb., o racionálním využívání výhradních ložisek, o povolování a ohlašování hornické činnosti a ohlašování činnosti prováděné hornickým způsobem, ve znění pozdějších předpisů
- 20) Vyhláška ČBÚ č. 175/1992 Sb., o podmínkách využívání ložisek nevyhrazených nerostů, ve znění pozdějších předpisů
- 21) Vyhláška ČBÚ č. 369/2004 Sb., o projektování, provádění a vyhodnocování geologických prací, oznamování rizikových geofaktorů a o postupu při výpočtu zásob výhradních ložisek, ve znění pozdějších předpisů
- 22) Vyhláška ČBÚ č. 428/2009 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o nakládání s těžebním odpadem, ve znění pozdějších předpisů
- 23) Nařízení vlády č. 98/2016 Sb., o sazbách úhrady, ve znění pozdější předpisů
- 24) Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů.
Dostupné na: < <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=500&CT1=0>>
- 25) Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627, Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
- 26) Dz.U. nr 163 poz. 98, Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze
- 27) Dz.U. 1960 nr 30 poz. 168, Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego

Judikatura

- 1) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 7 A 133/2002

- 2) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. června 2004, sp. zn. 7 A 15/2000
- 3) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. září 2009, sp. zn. 7 As 59/2009
- 4) Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. srpna 2010, sp. zn. II. ÚS 2614/08
- 5) Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. června 2005, sp. zn. I. ÚS 486/04
- 6) Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. dubna 2007, sp. zn. 9 Ca 270/2004
- 7) Rozsudek Provinčního správního soudu v Gliwicích ze dne 24. července 2013, sp. zn. III SA / GI 838/13
- 8) Rozsudek Nejvyššího správního soudu Polska ze dne 9. března 2015, sp. zn. II GSK 1699/14

Ostatní zdroje

- 1) Státní báňská správa České republiky. *Působnost* [online]. cbus.cz, 3. dubna 2017 [cit. 5. března 2018]. Dostupné na: <<http://www.cbusbs.cz/index.php/statni-banska-sprava/pusobnost.html>>
- 2) Vyšší báňský úřad Polské republiky. *Seznam právních předpisů* [online]. wug.gov.pl, [cit. 5. března 2018]. Dostupné na: <http://www.wug.gov.pl/prawo/nowe_pgg>
- 3) KAZMIERCZAK, Urszula a kol. *Reclamation of post mining areas* [online]. mpo.cz, 17. prosince 2018 [cit. 5. března 2018]. Dostupné na: <<https://www.mpo.cz/assets/cz/stavebnictvi-a-suroviny/surovinova-politika/vyzvy-seminare-a-informace-ze-sveta-nerostnych-surovin/2018/1/4--Reclamation.pdf>>
- 4) CEGLARSKI, Bartłomiej. *Organizacje społeczne oraz ich udział w postępowani* [online]. samorzad.infor.pl, 7. března 2017 [cit. 15. března 2018]. Dostupné na: <<http://samorzad.infor.pl/sektor/organizacja/postepowanie-administracyjne/753223,Organizacje-spoleczne-oraz-ich-udzial-w-postepowaniu.html>>

Shrnutí

Tato diplomová práce pojednává o povolování hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem. Práce si dává za cíl porovnat povolovací procesy směřující k vydobytí výhradního ložiska a ložiska nevyhrazených nerostů. V úvodních kapitolách je rozebrána právní úprava horního práva a organizace a úloha veřejné správy v hornictví. Následně jsou vymezeny všechny procesy, které směřují k vydobytí výhradní ložiska nerostu, od stanovení dobývacího prostoru až po zahlazování následků těžební činnosti. A porovnávají se procesy směřujícími k vydobytí ložiska nevyhrazeného nerostu. Dále pak se tato práce zabývá zajištěním ochrany životního prostředí při těchto procesech. Vymezuje obecnou právní úpravu ochrany životního prostředí a následně se zaměřuje na ochranu v jednotlivých stádiích povolovacího procesu. Na závěr je v práci provedeno srovnání právní úpravy s Polskou právní úpravou.

Summary

This diploma thesis deals with permitting mining activities and activities carried out by mining methods. The thesis aims to compare the permitting processes leading to the extraction of the exclusive deposit and the deposit of non-reserved minerals. The introductory chapters analyze the legal regulation of the Mining law and the organization and the role of the public administration in mining. Subsequently, all the processes leading to the extraction of the exclusive mineral deposit, from the determination of the mining area to the elimination of the consequences of the mining activity, are defined. Then they are compared with processes leading to the extraction of a non-reserved mineral deposit. Furthermore, this thesis deals with the protection of the environment during these processes. It defines the general environmental protection legislation and focuses on protection at the various stages of the permitting process. In conclusion, a comparison of the legal regulations with the Polish legislation is made.

Klíčová slova

Horní právo, Horní zákon, ložisko nerostů, vyhrazený nerost, nevyhrazený nerost, hornická činnost, činnost prováděná hornickým způsobem, životní prostředí, ochrana životního prostředí

Key words

Mining law, Mining Office, The Mining Act, mining, mineral deposit, reserved minerals, non-reserved minerals, mining activities, activities carried out by mining methods, environment, environmental protection